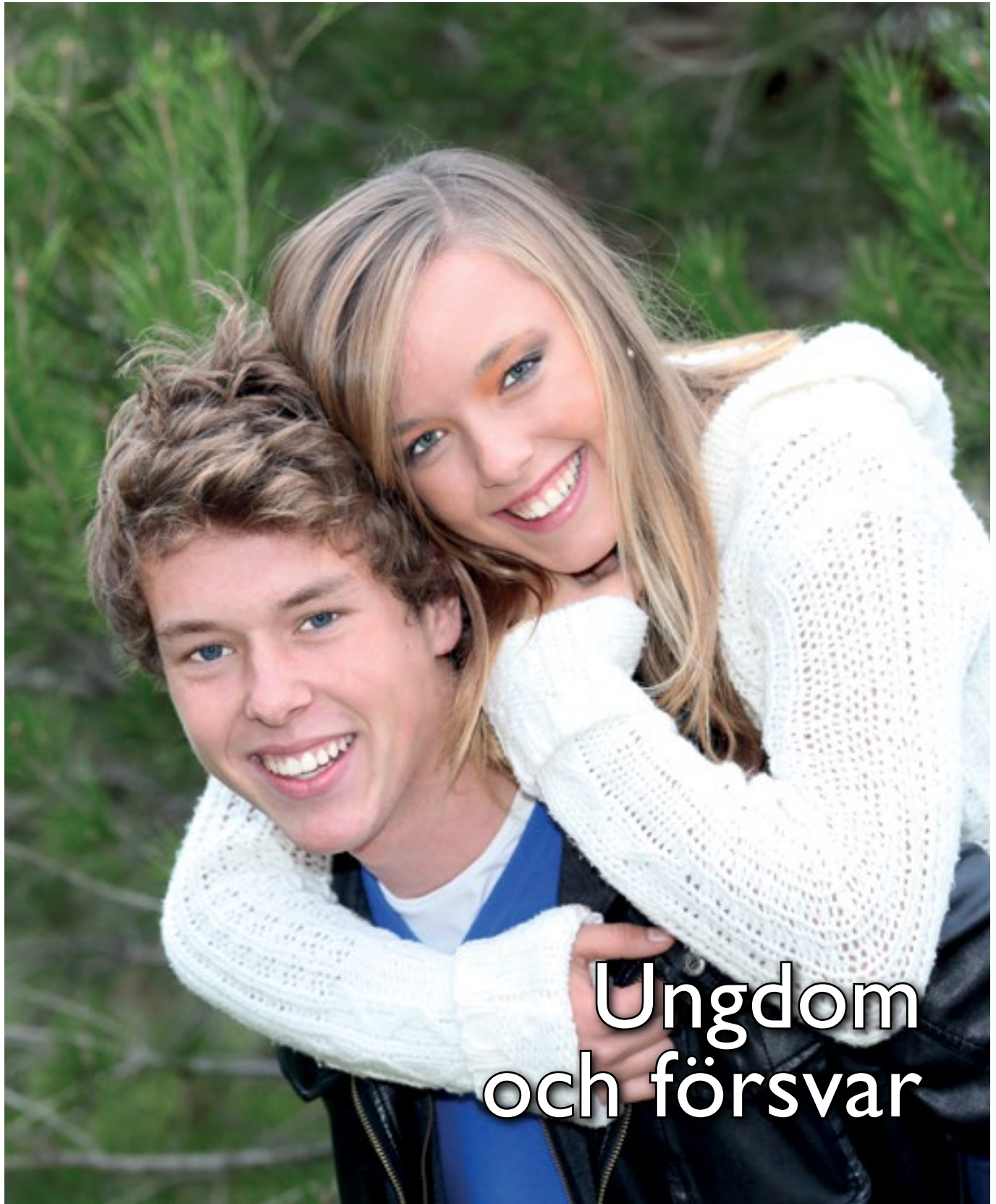

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Nr 1, Mars 2018

Ungdom
och försvar

BREAKING THE **THOUGHT BARRIER**

In today's changing world, we face technological, financial, and operational challenges that conventional thinking just won't match. With engineering excellence, innovative thinking, and real-world pragmatism we push boundaries and break barriers every day.

We call it the *thinking edge*.

saab.com

SAAB

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift för försvar och säkerhet sedan 1890. Utges av Allmänna försvarsföreningen.

Vårt Försvar utkommer med fyra nummer per år. Tidskriften är ett populärvetenskapligt, opolitiskt organ för analys och debatt i försvars- och säkerhetsfrågor.

Ansvarig utgivare:

Ingemar Wahlberg, ordförande
Allmänna försvarsföreningen.

Chefredaktör:

Tommy Jeppsson
E-post: chefredaktoren.vf@aff.a.se

Redaktionskommitté:

Johanna Gårdmark, Gunilla Herolf,
Tommy Jeppsson, Stefan Ring och
Anna Wieslander. Adjungerad: Bo Jifält.

Redigering:

Maria Klavir, Tryckerigruppen AB.

Tryck:

Tryckerigruppen AB

Nästa nummer:

15/6 2018

Material:

Publicering av artiklar införda i Vårt Försvar medges med angivande av källan. Tidningen tar inte ansvar för insänt icke beställt material.

Prenumeration:

Helår fyra nummer: 200 SEK.
Pris t o m 25 år: 100 SEK.
Bankgiro 482-8885 eller
Plusgiro 127 11-8

ISSN:

0042 - 2800

Annonser och annonspriser:

Aff:s kansli

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm
Telefon: Kanslichefen Bo Jifält
0708-60 87 71
E-post: aff@aff.a.se
www.aff.a.se

Organisationsnummer:

802000-1106

Omslagsbild: Det är våra unga som
bygger framtidens svenska totalförsvar.
Foto: Mandy Godbehear / Shutterstock.com.

Ungdomarna är framtiden

Det är den uppväxande generationen som ska bygga framtidens samhälle liksom de fundament för säkerhet som detta samhällsbygge måste vila på för att kunna utvecklas. Detta säkerhetsfundament avser såväl militär som icke-militär säkerhet.

Givet ett frostigare omvärldsläge upplever vi ett ökat intresse för försvarsfrågorna bland stora medborgargrupper. Det verkar finnas en ganska bred majoritet för ökade satsningar på den militära och inte minst den civila komponenten av totalförsvaret. Det finns också en politisk vilja att öka anslagen för att bygga ett starkare totalförsvar och här verkar partiernas ungdomsorganisationer i allt väsentligt ha samsyn med moderpartierna.

Många unga får kunskap om totalförsvaret genom att vara engagerade i någon av de frivilliga försvarsorganisationernas ungdomsverksamhet. Exempelvis har Svenska Försvarsutbildningsförbundet, Flygvapenfrivilliga, Sjövärnsskåren med flera frivilligorganisationer en kvalitativt bra ungdomsverksamhet. Försvarsrelaterad ungdomsverksamhet har funnits sedan början av 1900-talet och har under de mer än etthundra år som gått sedan upprinnelsen varit ett sätt för unga människor att bli delaktiga i en unik gemenskap samtidigt som de får en meningsfylld fritidssysselsättning och ges möjligheten till en positiv personlighetsutveckling. Således en för hela vårt svenska samhälle värdefull verksamhet.

Ungdomsverksamheten är också betydelsefull i perspektivet att de frivilliga försvarsorganisationerna behöver öka medlemsantalet för att kunna fylla en tilltagande efterfrågan

på militärt och civilt försvarsutbildad personal, som högst sannolikt kommer att vara ett resultat av nästa försvarsbeslut. I tillägg är försvarsrelaterad ungdomsverksamhet ett sätt att komma i kontakt med de militära yrkena liksom de som representeras av blåljusmyndigheterna, för att på ett tidigt stadium få klarlagt om något av dessa intresserar och passar individen.

Den försvarsanknutna ungdomsverksamheten behöver stimuleras från olika samhällsföreträdares sida i syfte att engagera fler. Detta borde inte vara svårt mot bakgrund av de positiva röster som hörs från de ungdomar som redan är med. De för den unge individen utvecklande aktiviteter som erbjuds utgör direkta förberedelser för vuxenlivet och kan sammanliknas med en medborgarskola som utvecklar den enskilda människans positiva egenskaper.

Mycket finns att göra för att öka antalet ungdomar som engagerar sig i den frivilliga försvarsverksamheten. Bland gruppen nya svenskar finns en rekryteringspotential och att få med ett ökat antal ungdomar ur denna grupp är detsamma som att bidra till en positiv integrationspolitik i vårt svenska samhälle.

Många ungdomar känner inte till vilken bra verksamhet som bedrivs av frivilligorganisationerna liksom av Försvarsmakten, bl a genom hemvärnet. Att stimulera ungdomar att söka sig till försvarsrelaterad ungdomsverksamhet skulle rimligen gagna samhällsnyttan.

Tommy Jeppsson

VÅRT FÖRSVAR Nr 1, Mars 2018

Noterat

- 5** Minou Sadeghpour
Protester, katastrofer och prepping

Försvarsanalytiker om totalförsvaret

- 7** Johan Wiktorin
Totalförsvaret – inte en dag för tidigt
Sverige betonar åter totalförsvaret.

Tema: Ungdom och försvar

- 11** Åsa Lindestam
Unga och totalförsvarsplikt
Vi har gemensamma värden att försvara.

- 14** Per Lunqe
Ungdomar i politiken om försvarsungdom
Bra till mycket.

- 16** Zebulon Carlander
En rekryts reflektioner
Vilken upplevelse det har varit.

- 18** Johan Nyström
Ungdomsverksamhet och frivilligförsvaret
Befälen var förebilder.

Analys

- 20** John Rydqvist
Kärnvapenhotet och Europeisk säkerhet
Sverige står inför ett svårt dilemma.

- 22** Lars Wedin
Försörjning – en vital del av totalförsvaret
Några lager finns inte.

- 24** Mats Hansson
Sjövärnsskåren
En möjlig resurs för sjöövervakning.

- 26** Michael Reberg
Patriot – bra för Sverige
Ett kvalificerat luftvärn mot de svåraste hoten.

- 28** Jojje Olsson
Kinas globala ambitioner
Tiodubblad militärbudget sedan år 2000.

- 30** Robert Dalsjö
Till Baltikums försvar
Stridskrafter krävs från Nato.

- 33** Roland Ekenberg
Hemvärnet – mycket pang för lite peng
Tillgänglighet, närhet, lokalkännedom och kontakter.

- 36** Björn von Sydow
Inriktar totalförsvaret
Totalförsvaret ges förbättrad förmåga.

Ord i tiden

- 38** Hain Rebas
Finland och Estland 100 år
Friheten är alltid värd att satsa på.

FEM PELARE – ETT TOTALFÖRSVAR

Sverige stärker sitt försvar.

Inspiration och nytänkande måste gå hand i hand med kunskap för att förutsättningarna för en solid återuppbyggnad av totalförsvaret ska fungera. I den kontexten kan det vara intressant att titta på hur andra länder har byggt upp sitt totalförsvaret.

I Singapore är totalförsvaret ett ramverk baserat på fem pelare, där grunden utgörs av att alla invånare

*Hedersvakt från Singapores armé.
Foto: Eric Rutherford.*

i landet ska förstå sin del i totalförsvaret. Militärt försvar, civilt försvar, ekonomiskt försvar, socialt försvar och psykologiskt försvar utgör delarna i detta. På försvarsdepartementets hemsida går följande att läsa:

"... Vårt arbete med och inom totalförsvaret är oupphörligt. När vi förstår vår del i totalförsvaret, fortsätter vi att stärka oss själva, vårt samhälle och vår nation..."

Även om förutsättningarna och utmaningarna för Sverige och Singapore inte är jämförbara är resonemanget tankvärt och intressant. I mångt och mycket är det kanske detta Sverige bör eftersträva? Hur vi tolkar begreppet totalförsvaret och vem som skriver vår "berättelse" kommer garanterat att vara avgörande för hur vi lyckas.

MOTSTÅNDSKRAFT OCH FÖRMÅGA

*Bombdåden i Stockholm 2010.
Foto: Wikimedia Commons.*

Av Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskaps (MSB) årliga undersökning, Opinioner, framgår att oron för internationell terrorism, brister i samhällsviktiga IT-system och organiserad brottslighet står högt uppe på respondenternas lista.

Med ett händelserikt 2017 i bakhuvudet är det inte särskilt konstigt att områdena IT-säkerhet och terrorism ligger högt upp på listan. Sex av tio svenskar är oroad över brister i samhällsviktiga IT-system, vilket är en relativt stor ökning från 2016 då fyra av tio var oroad. Utan att vara insatt i hur undersökningen genomförs på ett mer djupgående plan så är det troligt att Transportstyrelsens haveri och terroristattacken på Drottninggatan har satt sina spår i minnet hos svenskarna.

Det kan vara intressant att fundera över vad dessa resultat kan komma att få för effekt. Hur förvaltas informationen som kommer fram i undersökningen? Klart är att vad som händer, hur det hanteras men framförallt hur det kommuniceras påverkar oss. Tydligt är att medborgarna vill leva i och vara en del av ett motståndskraftigt samhälle – där en ökad förmåga är något vi alla bidrar till.

NYTT ÅR – ESKALERANDE KATASTROFER

"Hela världens konflikter kretsar inte kring Trump – men Trump kretsar kring världens konflikter." Det konstaterar International Crisis Group i sin traditionella årliga artikel på organisationens hemsida om vilka konflikter som troligen kommer att prägla den internationella arenan under 2018.

Artikeln ger uttryck för att ett nytt år inte nödvändigtvis betyder nya konflikter men att det med stor sannolikhet betyder att befintliga konflikter eskalerar och kräver större engagemang från omvärlden. Nordkoreas kärnvapen- och missiltester i kombination med Vita husets förvirrande retorik gör att hotet om krig på Koreahalvön är högre nu än det någonsin har varit de senaste åren.

Kriget i Syrien finns fortsatt på listan och skribenten konstaterar att President Bashar al Assad fortsatt

innehar presidentämbetet. Våldet och lidandet för civilbefolkningen är långt ifrån över. Nästan tre miljoner människor lever i områden som FN kategoriserar som "svåra att nå fram till", exempelvis östra Ghouta. Listan på pågående och hotande konflikter är lång och utöver Syrien nämns även konflikten mellan Saudiarabien – Iran – USA, Jemen, våldet mot folkgruppen Rohingya i Burma som har lett till massflykt, Afghanistan, Ukraina, Sahel, Kongo och Venezuela.

*Rohingya flyktingar i Bangladesh.
Foto: Wikimedia Commons, John Owens.*

PROTESTER OCH POLITIK

I slutet av december 2017 intog iranier gatorna runt om i Iran för att manifesteras sitt missnöje. Protesterna var de största mot regeringen som ägt rum i landet sedan 2009.

Varför började de och vad handlade protesterna om?

När president Rouhani kom till makten, var ett av hans primära löften att hantera den skada som sanktionerna mot landet hade åstadkommit och att stabilisera ekonomin. Trots det faktum att Iran-avtalet kom till stånd och att avtalet har ett stort stöd hos majoriteten av den iranska befolkningen så har presidenten inte levererat vad folket hade hoppats på. Matpriserna är fortsatt

höga, levnadsstandarden är låg och många saknar jobb.

Varför är dessa protester signifikanta?

Protesterna 2009 var större till mängd, mer fokuserade till landets huvudstad Teheran och handlade primärt om valresultatet. Den här gången spred de sig över hela landet och utvecklades till ett öppet

missnöje mot den styrande regimen och deras politik. Kvinnors situation, regimens inblandning i regionala konflikter och korrruptionen stod i fokus. Förväntningarna från omvärlden var stora på förändring även denna gång. Detta till trots "besegrade" regimen protesterna, men folkets missnöje kvarstår. Sannolikheten att protesterna återupptas i framtiden är därför stora.

Iranier vet att regimen är villig att använda våld för att behålla makten. Men har gång på gång visat att de eftersträvar demokrati utan att nödvändigtvis eftersträva en ny revolution. År 1979 upplevde iranier en revolution utan demokrati, idag strävar de efter demokrati utan en revolution.

Protester i Teheran, Iran. Foto: Thomas Koch / Shutterstock.com.

"If diplomacy is the art of persuading others to act as we would wish, effective foreign policy requires that we comprehend why others act as they do"

Madeleine K. Albright.

PREPPING

Vem trodde väl någonsin att vedspisar skulle bli föremål för politisk debatt? I tider då förberedelser för att klara sig på egen hand i ett krisläge under namnet prepping (av engelskans prepare) står högt upp på listan i Sveriges krisberedskapskretsar förbjuder Boverket nyinstallation av vedspisar.

Att hushållen klarar sig är avgörande för samhällets samlade förmåga att stå emot ett angrepp eller en lång-

varig kris och för det är naturligtvis en värmekälla avgörande. Försvarsberedningen talar dessutom om att hushållen ska klara sig i en vecka.

Att förbudet har rönt upprörda stämmor i de politiska kretsarna har ingen missat. Facebookgruppen "vedspisupproret" har manifesterat sitt missnöje mot beslutet genom att skicka vedträn till bostadsministern och generaldirektören för Boverket.

Minou Sadeghpour är verksam som styrelseledamot i Allmänna Försvarsföreningen och bevakar säkerhetspolitik och utvecklingen i omvärlden.

minou.sadeghpour82@gmail.com

Totalförsvaret – inte en dag för tidigt

*Försvarsberedningens rapport är genomarbetad i nästan alla delar. Den intellektuella höjden i sammanhang och målsättningar är hög. Den har därmed lagt ribban högt för ett funktionellt totalförsvaret som i sin förlängning är krigsavhållande i första hand och dämpar lidande i andra hand, om krig skulle utbryta, skriver **Johan Wiktorin**.*

Under Folk och Försvars

konferens i Sälen i januari var det knäpptyst i salen, när Försvarsberedningens ordförande, Björn von Sydow, höll en stringent genomgång av beredningens rapport som hade lämnats till regeringen alldeles före jul. Efteråt var det som om publiken drog en kollektiv suck av lättnad. ”Äntligen” får vi planera försvaret av Sverige i krig, tycktes den ljuda.

Att vägen till ett reformerat totalförsvaret är besvärlig och lång och dessutom har startat för sent är en sak, men hur står det till med analysen och förslagen för att nå dit? Finns verkligen förutsättningarna för att genomföra den katalog av åtgärder som föreslås?

VÄPNAT ANGREPP

Det börjar lovande. I beredningens rapport med det passande namnet Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Dnr 2017:66) tar vi oss till kapitel 6 med rubriken Utgångspunkter för totalförsvaret. I detta kapitel slår man fast grunden för rapporten,

nämligen våra föreställningar om den väpnade konflikten:

”Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Sverige blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i vårt närområde. Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att kunna möta ett väpnat angrepp mot Sverige inklusive krigshandlingar på svenskt territorium.

Om Sverige blir angripet ska Försvarsmakten med stöd av övriga totalförsvaret försvara Sverige för att vinna tid, skapa handlingsfrihet och ytterst säkerställa landets självständighet. Ett beslutsamt och uthålligt motstånd ska uppbådas.”

Om vi lämnar debattintermezzot i Sälen kring vilken status dokumentet har och vad som är mest riskfyllt av ”osannolikt” och ”kan inte uteslutas”, så framträder här några intressanta skriv-

ningar. Eftersom beredningen också behandlar det militära hotet jämlikt med själva angreppet, så lägger den grunden till utformningen för totalförsvaret att också möta den yttersta formen av påverkansoperation.

Hämtad från
regeringen.se

Ds 2017:66

Motståndskraft

Inriktningen av totalförsvaret
och utformningen av det civila försvaret 2021–2025

Civilsamhället drabbas hårt i krig. Foto: Olivier / Fotolia.com.

Än viktigare är att rapporten slår fast att vi oundvikligen blir påverkade vid en kris eller väpnad konflikt i närområdet. Litet längre fram utvecklar beredningen resonemanget:

”Försvarsberedningen bedömer att väpnat angrepp mot Sverige, inför eller vid krig i vårt närområde, kan syfta till att besätta svenskt territorium för egna militära syften och förneka annan part tillgång till svenskt territorium för motåtgärder. En större konflikt kan

inledas med ett angrepp på Sverige. Ett angrepp kan också syfta till att förhindra Sverige att direkt eller indirekt bistå annan part i konflikten. Sverige behöver i sig alltså inte vara huvudmålet för angriparen.”

Det iögonfallande utgörs här av att den politiska nivån fäster på pränt att en större konflikt kan inledas med ett angrepp på vårt land som har olika syften. Det är ett klart trendbrott i vår kollektiva perception av hur ett krig i norra Europa skulle

kunna gestalta sig. Marginaldoktrinen har växlat från en rumslig till en tidsmässig dimension.

Det innebär att kraven på våra underrättelse- och säkerhetstjänster dramatiskt ökat, eftersom vi nu talar om anfall ur utgångsgrupperingen och med långt fler typer av stridsmedel än tidigare. Det kan gälla desinformation, cyberattacker och attacker genom ombud som frontorganisationer av olika slag.

Försvarsberedningen betonar också den ryska icke-linjära krigsföringen, där konflikten förs med andra medel än de rent militära, vilket skapar en gråzonsproblematik. Denna är särskilt utmanande i ett öppet demokratiskt samhälle som Sverige, menar beredningen.

CENTRALT BUDSKAP

Alla dessa slutsatser leder sedan föredömligt fram till krav på totalförsvaret i form av följande planeringsinriktning:

”Försvarsberedningen anser mot bakgrund av detta att det militära och det civila försvaret inom ramen för ett sammanhållet totalförsvaret ska planera för att under minst tre månader kunna möta och hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och vårt närområde som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet. Det innebär gråzonsproblematik, t ex i inledningen till ett väpnat angrepp eller i hanteringen av en efterkrigssituation. Under del av tiden och inom ramen för de tre månaderna ska det planeras för att riket är i krig och att krigshandlingar pågår på svenskt territorium med både perioder av högentensiva strider och perioder med något lägre stridsintensitet. Under de tre månaderna ska det förutsättas att det råder höjd beredskap och att logistikflödena med omvärlden har begränsningar utan att för den skull helt ha brutits.”

Detta är det centrala och helt omistliga stycket i hela alstret. Med en klar målsättning blir det möjligt att dimensionera och prioritera utformningen av totalförsvaret. På ett mer metafysiskt plan skulle vi kunna säga att Sverige återupptäcker sig självt.

Vi finns, alltså måste vi försvara oss.

Beredningen fortsätter därefter att gå igenom olika bristområden samt analysera och lämna förslag för varje del.

LEDNING

Ett viktigt kapitel bland dessa är det som behandlar ledning av totalförsvaret. Här ger sig Försvarsberedningen in på regeringschefens domäner, det vill säga hur arbetet i regeringen och regeringskansliet organiseras. Den minnesgode kommer ihåg hur krisberedskapen flyttades från försvars- till justitiedepartementet vid regeringsbildningen 2014.

Sverige blir oundvikligen påverkat vid en konflikt i närområdet.

Nu argumenterar rapporten för att ansträngningarna med att bygga upp totalförsvaret ska koncentreras till försvarsdepartementet, vilket synes rationellt. Därmed har dock Sverige hamnat i ett läge, där man samtidigt menar att krisberedskapen för fredstida olyckor och katastrofer är en förutsättning för att bygga ett civilt försvar. Här finns det en risk att vi får ett slags delat ansvar med grundstommen för samhällets krishantering dirigerat från justitiedepartementet, medan krigsförberedelserna sker vid Jakobsgatan.

Beredningen tänker sig att Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) ges ett nytt utvidgat uppdrag för civil ledning och samordning inom totalförsvaret, vilket skulle innebära en sortering under Försvarsdepartementet. I medvetandet om vilka spänningar detta skulle skapa mellan de olika

departementen, oaktat politisk ledning, föreslår därför beredningen en utredning om MSB:s uppdrag och mandat.

En nyhet som skulle innebära en annan korrigering är att begreppet beredskapsmyndigheter bör återinföras, vilket skulle klargöra dessas funktionalitet i totalförsvaret. Vissa av dessa skulle också vara så kallade sektorsansvariga myndigheter och flera nya myndigheter skulle upptas i kretsen av beredskapsmyndigheter, framförallt försvarsmyndigheterna.

Som grund för sektorsansvaret föreslår rapporten att MSB:s sektorsindelning med elva vitala sektorer är en lämplig utgångspunkt. Något svårförklarligt landar sedan rapporten i att det bör finnas cirka 20 sektorsansvariga myndigheter som leder respektive sektor genom samverkan. Troligen rör det sig om andra sektorer, som inte bedöms vara viktiga för samhällets funktionalitet.

Rapporten ägnar också en del uppmärksamhet åt en annan känslig fråga, nämligen högre regional ledning. Uttryckligen skriver beredningen att den inte vill ta ställning i frågan om regionindelningar, men visar sedan tydligt hur olika dessa ser ut i polisregioner, län, militärregioner etc. Försvarsberedningen förfäktar en slags återgång till civilbefälvarysystemet, men utan att göra en blåkopia. Det är lätt att sympatisera med slutsatserna att länen är för små och att, underförstått, bli kärnkraftsläna borde bli stommen i en sådan konstruktion.

Det avsomnade psykologiska försvaret får en renässans i det nya totalförsvaret. Redan i fredstid och sedan i krig ska det kunna vara aktivt med tre deluppgifter: identifiera och möta påverkanskampanjer, stärka försvars- och

motståndsviljan samt förmedla offentliga nyheter, även under svåra förhållanden.

Ett spännande avsnitt, som inte är okontroversiellt, tar sin utgångspunkt i att Sveriges Radio och Sveriges Television enligt nuvarande regler lyder under regeringen när det gäller uppdraget att förmedla nyheter under högsta beredskap. För försvarsvännen är det måhända självklart, men gränserna bör dras med omsorg.

Försvarsberedningen föreslår också en ny myndighet för uppdraget att leda och koordinera det psykologiska försvaret. Statsministern meddelade i Sälén att denna ska inrättas omedelbart. Rapportens ambitionsnivå är hög beträffande psykologiskt försvar, men frågan är om sekretariatet fyllde i rätt belopp i slutkorrekturet. Under rådande hotbild kommer 100 miljoner per år inte att förslå långt för dessa ambitioner, särskilt om infrastruktur för en ny myndighet ska byggas upp först.

Informations- och kommunikationsteknologin är inbäddad i kapitlet om informations- och cybersäkerhet. Området analyseras osentimentalt. Vårt beroende är stort och mycket krävs för att kunna skydda oss på området, konstaterar beredningen, och pekar särskilt på elförsörjningen och elektroniska kommunikationer som de avgörande faktorerna för att samhället ska fungera.

Här visar beredningen också en oro att området blir för rörigt när det gäller tillsyn och övervakning. Regeringen bör därför göra en översyn hur detta ska genomföras i framtiden, föreslår rapporten.

CYBERFÖRSVARET

Beredningen själv ska däremot återkomma med förslag i nästa rapport om en fördjupad inriktning

för det militära försvarets cyberförsvarsförmåga och vad det kommer att kosta. Här vilar man på tesen att det är Försvarsmakten som ska utföra denna offensiva verksamhet. Det kan ses som helt riktigt ur såväl etiskt som folkrättsligt perspektiv, men är inte utan svårigheter kompetensmässigt. Försvarsmakten är i och för sig bra på att försvara sina egna nät idag, men det är en liten avgränsad del av internet.

Huvuddelen av dagens cyberkrig pågår inom den privata sfären, där stora aktörer som våra banker, försvarsindustrier och energibolag får avvärja dagliga kvalificerade attacker, ibland med stöd av Försvarets radioanstalt (FRA) och Säpo. Det innebär att det finns en hel del erfarenheter hos dessa aktörer som inte finns hos Försvarsmakten idag. Det är inget som inte går att lösa, men det ställer krav på god samverkan i förtroliga fora och en genomtänkt personalförsörjning som kan öka resurserna för det militära försvarets aktiva cyberförsvarsförmåga i kris och krig.

POLISEN

I avsnittet om ordning och säkerhet klarar tyvärr inte beredningen ta höjd för de faktiska behoven i kris och krig. De tidigare organisationerna för beredskapspoliser, 15 000 nominellt och 10 500 i praktiken, lades ned med illa vald tajming 2012, ett rekord i aningslöshet. Beredningen föreslår nu förstärkningsresurser om 3 000 extra poliser år 2025 i krigsorganisationen.

Detta resonemang är svårt att följa. Det finns för närvarande en politisk diskurs att vi behöver uppemot 10 000 polisanställda till för att hantera dagens och morgondagens kriminalitet i vardagen. Inget annat än minst ytterligare 15 000 poliser

skulle krävas vid krig för att hantera utrymning, plundring och bevakning i ett läge där det pågår stridshandlingar i delar av landet, vilket ett realistiskt spel med säkerhet skulle visa. Här behöver beredningen göra ett omtag.

VÄLAVÄGT OCH GENOMTÄNKT

Försvarsberedningens rapport är genomarbetad i nästan alla delar. Den intellektuella höjden i sammanhang och målsättningar är hög. Den sätter därmed ribban högt för ett funktionellt totalförsvar som i sin förlängning är krigsavhållande i första hand och dämpar lidande i andra hand, om krig skulle utbryta. Rapporten fångar också i stort sett alla facetter i totalförsvaret med många välavvägda och genomtänkta förslag.

Det gäller dock att beredningen inte sviktar i de kommande beräkningarna avseende utgifterna, så att vi efter nästa rapport hamnar där vi alltid hamnat de senaste decennierna med stor obalans mellan goda ambitioner och tilldelade resurser. Uppdraget för Försvarsberedningen är att lägga grunden för perioden 2021-2025. En känsla av skyndsamhet får också gärna ta sin plats i nästa rapport. Har vi verkligen all den här tiden på oss?

Johan Wiktorin är Director Intelligence vid PwC. Han är ledamot av Kungl Krigsvetenskapsakademien.

Johan.wiktorin@gmail.com

Unga och totalförsvarsplikt

Försvarsungdom lär sig samarbeta. Foto: Per Lunqe.

Den allmänna värnplikten är nödvändig för att vi ska kunna upprätthålla vårt militära försvar. Men jag är också övertygad om att den är ett viktigt medel för ökad sammanhållning i ett land som allt mer präglas av splittring och polarisering. Att genomgå värnplikt är också för de flesta en viktig del av den personliga utvecklingen.

Åsa Lindestam

Vi lever i en orolig tid, en tid av förändring och tilltagande hot mot de demokratiska grundvärden på vilka vårt samhälle och sätt att leva är uppbyggt och vilar. Detta samtidigt som det militära likväl som det civila försvaret kraftigt decimerats under många år. För att värna vårt land och våra värderingar har regeringen därför under de senaste tre åren tagit krafttag för att säkerställa den samlade operativa förmågan i totalförsvaret, inklusive den operativa förmågan i krigsförbanden. Alla goda krafter måste samlas för att mobilisera försvaret för demokratin, landet och våra invånares frihet. Arbetet måste göras nu, vara inriktat på åtgärder som kan vidtas omedelbart samt bygga på inneboende långsiktighet. I detta utgör självklart våra unga nyckeln till hur vårt samhälle ska utvecklas.

Regeringens viktigaste prioriteringar i genomförandet av 2015 års försvarsbeslut var att säkerställa den samlade operativa förmågan i totalförsvaret. Personellt och materiellt uppfylla krigsförband som är samövade är avgörande för att nå de mål som riksdagen angett. Det är dock uppenbart att Försvarsmaktens behov av personal i krigsförbanden inte kan säkerställas enbart på frivillig väg. Totalförsvarspliktigas skyldighet att genomgå mönstring för att kunna fullgöra grundutbildning med värnplikt är därför nödvändig.

Sättet på vilket vi försörjer det militära försvaret med personal spelar en viktig roll för att skapa engagemang

och delaktighet. Det militära försvaret av Sverige förutsätter en bred folklig förankring. Det måste finnas en känsla av att vi har något viktigt som vi gemensamt vill försvara. Det är därför för mig en självklarhet att personalförsörjningen av det militära försvaret ska bygga dels på frivillighet och dels på totalförsvarsplikt. Personalförsörjningen ska så långt som möjligt bygga på den enskildes intresse, motivation och vilja. Att skapa ett brett intresse så att så många som möjligt känner motivation och vilja att försvara vårt land och vår demokrati är ett ansvar som åligger alla.

” Allmän värnplikt är nödvändig för upprätthållandet av vårt militära försvar.

Det är idag viktigare än på länge att öka krismedvetenheten och kunskapen om hur man som enskild kan förbereda sig och samarbeta för att möta hot och kriser. Alla måste samarbeta och veta vad som förväntas, av mig som enskild och i ett större sammanhang. Ett sätt

att öka denna medvetenhet är återinförandet av allmän värnplikt.

Den 2 mars 2017 beslutade den socialdemokratiskt ledda regeringen att totalförsvarspliktiga kvinnor och män ska vara skyldiga att genomgå mönstring och fullgöra grundutbildning med värnplikt. Därmed reaktiveras den allmänna värnplikten som den tidigare moderatledda regeringen avskaffade med endast tre rösters övervikt i riksdagen. Jag och alla andra socialdemokrater i riksdagen röstade emot avskaffande av den allmänna värnplikten och jag är mycket glad över att en socialdemokratisk regering nu återinfört denna viktiga del i totalförsvaret.

Välkommen att söka bidrag för verksamhet som tjänar till att stärka Sveriges försvar samt fredsbevarande och samhällsstödjande åtgärder.

Berättigade att söka är frivilliga försvarsorganisationer och organisationer som verkar för stöd till samhälle och individer. Ansökningar till Källvikenstiftelsen kan göras under två perioder per år:

1 april – 1 september och 1 oktober – 1 mars.

För ansökningsformulär och mer information, se hemsidan.

Källvikenstiftelsen • Pionjärvägen 6 • 451 34 Uddevalla • info@kallvikenstiftelsen.se • www.kallvikenstiftelsen.se

Frivilligförsvarets ungdomsverksamhet är en medborgarskola. Foto: Per Lunge

Det är när man fyller 18 år får man numera ett brev från Rekryteringsmyndigheten om hur man fyller i beredskapsunderlaget på nätet. De som kallas till mönstring genomgår tester och får hjälp att hitta en lämplig utbildningsplats. De som uppfyller kraven för en befattning antas till militär grundutbildning och genomför denna under nio eller elva månader på olika ställen i landet.

Jag är övertygad om att den allmänna värnplikten är nödvändig för att vi ska kunna upprätthålla vårt militära försvar. Men jag är också övertygad om att den är ett viktigt medel för ökad sammanhållning i ett land som allt mer präglas av splittring och polarisering. Redan tidigare, när den allmänna värnplikten enbart omfattade män, var den en mötesplats för personer med olika bakgrund och bostadsort. I många fall blir värnplikten starten på starka och långvariga vänskapsband. Att genomgå värnplikt medför också för de flesta en viktig del av den personliga utvecklingen. Man lär sig saker som man aldrig trodde sig kunna behärska och får en utbildning som många gånger är till nytta även i det civila. När fler genomgår militär grundutbildning ökar kunskapen om totalförsvaret i landet som helhet, även bland dem som inte gjort grundutbildningen.

Vi har i vårt land 18 frivilliga försvarsorganisationer vars arbete och insats aldrig kan överskattas. Den kunskap som finns hos alla våra engagerade frivilliga är en ovärderlig samhällsresurs. Den breda ungdomsverksamhet som finns i organisationerna ger unga möjlighet att få en meningsfull fritid i gemenskap med andra. Men den är också ovärderlig som bärare av demokratisk skolning. Ungas engagemang kan i de frivilliga försvarsorganisationerna fångas upp och kanaliseras på ett konstruktivt och givande sätt. Att tidigt kanalisera ungas engagemang i en positiv riktning kan vara avgörande för resten av livet.

Jag är övertygad om att en allmän värnplikt är bra för sammanhållningen i ett land och bra för känslan av att vi har gemensamma värden att försvara. Jag är också övertygad om att de frivilliga försvarsorganisationerna har en ovärderlig betydelse inte enbart för de fantastiska praktiska insatser de gör utan även som bärare av demokratiska värden.

Åsa Lindestam (S) är vice ordförande Försvarskommittén.

Maria.lonn@riksdagen.se

Ungdomar i politiken

Ungdomars engagemang i frivillig försvarsverksamhet, är det något för Sverige, är det något för ungdomarna själva? Vi frågade ungdomar i politiken och ungdomspartierna svarar gärna. Bra till mycket, det är den allmänna meningen.

Per Lunqe

Socialdemokraternas Ungdomsförbund, SSU:

SSU tycker att verksamheten som frivilliga försvarsorganisationer bedriver är viktig för att öka den folkliga förankringen av försvaret, inte minst bland unga. Vi vill ha ett försvar av och för folket. De frivilliga organisationerna utgör också ett viktigt komplement som stärker civilförsvaret och bidrar till ökad medvetenhet om civil krisberedskap. Det är en win-win-uppläggning: fler unga behöver engagera sig i försvaret och försvaret behöver fler unga för framtidens personalförsörjning.

Grön Ungdom (Miljöpartiet):

Viktigt är att ungdomar som engagerar sig i frivilliga försvarsorganisationer redan från början förstår vilka hot vi faktiskt står inför, och därmed vet vilken sorts bered-

skap de är med och bidrar till. Klimathotet är minst lika stort som (om inte större än) ett militärt hot, och kring detta bör det finnas en stor medvetenhet inom de frivilliga försvarsorganisationerna. Lyckas vi med denna ambition har frivilliga försvarsorganisationer en mycket stor potential att producera en generation människor som är rustade för de hot vi står inför, och därmed vara en betydande tillgång för vårt samhälle.

Moderata Ungdomsförbundet, MUF:

Den verksamhet som ett antal frivilliga försvarsorganisationer bedriver är viktig, eftersom det skapar ett intresse för en vidare karriär i försvaret på frivillig basis. Dessutom fyller ungdomsverksamheten en viktig funktion genom att skapa mer motståndskraftiga medborgare som på ett bättre sätt klarar av att hantera angrepp och kriser. Både för att stärka civilförsvaret och för att engagera fler unga för att i framtiden arbeta inom försvaret fyller ungdomsverksamheten en mycket viktig roll, såväl för individerna som för samhället i stort.

Liberala Ungdomsförbundet, LUF:

Det finns ett stort inneboende värde i ungdomars engagemang i frivilligverksamheten. Framför allt är det ett fantastiskt sätt för ungdomarna själva att engagera sig, träffa nya vänner och få nya lärdomar, som de har glädje

n om försvarsungdom

av hela livet. Men deras engagemang tillför också nytta för samhället som helhet. Vid exempelvis en trafikolycka eller en brand har en person som varit engagerad i de frivilliga försvarsorganisationerna sannolikt mer kunskap än andra att faktiskt hantera situationen. Deras engagemang förser dessutom Försvarsmakten, civila myndigheter och näringsliv med personal som har större kompetens än någon som "bara" idrottat.

Centerns Ungdomsförbund, CUF:

CUF har en positiv syn på frivillig organisering och föreningsverksamhet. Vi tror att det stärker både individen och samhället att unga organiserar sig, samarbetar i grupp, träffar andra människor och gemensamt arbetar för ett bättre samhälle. De frivilliga försvarsorganisationerna bidrar dessutom till att stärka folkförankringen och försvarsviljan. Till viss del förbereder den också unga för en framtid inom Försvarsmakten. När vi nu har en stor enighet om att stärka totalförsvaret har de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll att fylla, och politiken borde verka för att stärka dem.

Kristdemokratisk Ungdom, KDU:

KDU ser ungdomsverksamheten i försvaret som ett bra sätt att nå ökad folkförankring och att rekrytera personal till Försvarsmakten. Ett ökat fokus på att hitta ungdomar som lämpar sig för att bli officerare skulle underlätta mycket för Försvarsmakten. Ett ökat sam-

arbete med försvarets krigsförband inklusive hemvärnet vore nyttigt och borde ske på krigsförbandens villkor. Om förbanden ska kunna rekrytera från organisationerna krävs till exempel att organisationernas utbildning ligger helt i linje med Försvarsmaktens utbildning, och att ungdomarna har en god prognos att senare klara mönstringen.

Ung Vänster (Vänsterpartiet):

Vi tror att nyttan kan vara att de känner att det finns något som är värt att försvara och hur man gör det. För samhället tror vi att den stora nyttan är att eftersom ungdomar är en stor del av samhället bör de också representeras i dessa organisationer. Vi tror att olika generationer har olika syn på vad försvaret innebär, och därför är det viktigt att alla representeras.

Ungsvenskarna (Sverigedemokraterna):

Den frivilliga ungdomsverksamheten inom försvarsområdet fungerar både som en instegsport i Försvarsmakten och som en utbildande verksamhet. Ungdomar lär sig många nyttiga saker, samtidigt som de får vänner för livet och de bidrar också till samhället i stort. Fler unga lär sig att ta hand om sig själva, hur de ska agera i kriser och nöd samt hur Försvarsmakten fungerar och kan därefter sprida sin kunskap till vänner och familj. Vi i Ungsvenskarna är för en i framtiden allmän totalförsvarspflicht med både civila och militära befattningar.

Per Lunqe är frilansjournalist.

per@lunqe.se

En rekryts reflektioner

*De tillkortakommanden som jag har sett i
Försvarsmakten väger betydligt mindre än det
positiva som jag och mina kamrater har upplevt.
Varje vecka erbjuder en ny möjlighet till att
utvecklas som soldat och människa.*

Zebulon Carlander

Vilken upplevelse det har varit, och än är det inte över. I skrivande stund är jag inne på min sjunde månad av elva vid 122:a skyttekompaniet, 12:e motoriserade skyttebataljonen, Livgardet.

Jag ryckte in tillsammans med cirka sextio andra unga killar och tjejer i juli förra året. Vi var "första inryck", det vill säga de som skulle få mer specialiserade utbildningar: gruppchefer, pansarterrängbilförare, mekaniker och sjukvårdare. "Andra inryck", som kom i september, var framför allt skyttesoldater.

Att jag sökte mig till Försvarsmakten var inte förutbestämt. Jag kände att det var dags att göra något annat än att plugga statsvetenskap vid Linköpings universitet, så jag tittade mig omkring vad det fanns för olika möjligheter.

Med en stor passion för säkerhets- och försvarspolitik fick jag tidigt upp ögonen för militärtjänstgöring. Efter en del tänkande sökte jag till reservofficersutbildningen, något som jag tänkte skulle ge mig möjligheten till att utvecklas som människa och få en djupare förståelse för mitt huvudsakliga intresseområde.

Processen började hösten 2016, då jag besökte Rekryteringsmyndighetens hemsida, och följdes av en ansökningsprövning hos myndigheten på Gärdet i Stockholm.

Förhoppningen att bli reservofficer grusades när jag inte fick ihop tillräckligt höga poäng i datortestet och från psykologen. Något yr i huvudet av besvikelsen på mig

själv över att ha misslyckats, lyssnade jag när yrkesvägledaren lyfte fram andra befattningar.

Yrkesvägledaren scrollade runt i sin dator och till slut landade det i tre olika möjligheter, spaningssoldat i Boden, skyttegruppchef i Kungsängen eller stabsassistent i Ronneby.

Samtliga lät lockande, men det fick bli skyttegruppchef vid Livgardet, med tidvis tjänstgöring, som jag tyckte erbjöd störst möjlighet att utvecklas som människa och ledare. Det öppnade också fönstret för att i framtiden söka till reservofficer, fast då inifrån Försvarsmakten.

Alla som tidigare har gjort militär utbildning känner nog igen sig i beskrivningen av de första veckorna som oerhört omtumlande. Omställningen från t-shirt och jeans till m/90 uniform var snabb och skoningslös.

Vi började med grunderna, alltifrån att marschera och genomföra patron ur på Automatkarbin 5 C, till förläggningstjänst och olika stridsmoment. Varje dag och timme klämde befälen in vad som kändes som en massiv mängd med kunskap. Det var så pass mycket att vi rekryter var osäkra om allt skulle stanna kvar – men det gjorde det!

Allt spring, svett och stress skapade också starka vänskapsband mellan oss rekryter. Få saker förenar människor mer än gemensamma utmaningar. Vi behövde varandra och genom den insikten växte det fram ett förtroende olikt något jag upplevt tidigare.

Livet som soldat ger många upplevelser och kamratskap. Foto: Joel Thungren, Försvarsmakten / Combat Camera.

Efter de första månaderna med grundläggande militär utbildning (GMU), som avslutades med Aldrig Ge Uppövningen (AGU), var det dags att påbörja nästa kapitel i utbildningen. Ungefär hälften av oss påbörjade grupp-befälsskolan medan den andra hälften startade förarskolan för pansarterrängbil 360.

Föreställningen hos oss att nu var det "jobbige" över utmanades snabbt. Ja, inget var tuffare än AGU, men att bli gruppchef är inte det enklaste det heller. Det var mycket som skulle hinnas med i den två månader långa skolan: navigation, orderträning, bildförstärkare, strid i bebyggelse, utvecklade färdigheter rörande förläggning i fält och mycket annat.

Efter juledigheten fick vi våra skyttegrupper och i början av februari utnämndes vi till vicekorpraler. Det var ett mycket stolt ögonblick. Att få vara chef är ett stort privilegium men också något som förpliktar. Jag tvivlar på att det finns en bättre ledarskapsskola för någon i min ålder än den som skyttegruppchef.

Allt under grundutbildningen har inte varit perfekt. Som alla organisationer har Försvarsmakten sina brister. Många av mina kamrater har fått uppleva stora besvikelser när de har varit tvungna att byta befattning på grund av "Försvarsmaktens behov" och det är inte med litet frustration vi missar viktig utbildningsverksamhet på grund av att det behövs folk för att genomföra högvaktstjänst.

En del är kanske den oundvikliga friktion som uppstår när den kanske mest individualistiska generationen ungdomar någonsin möter den traditionstyngda koloss som är Försvarsmakten. Eftersom jag enbart är en vicekorpral inne på min sjunde månad är det med stor ödmjukhet jag skriver att en viss anpassning nog är nödvändig hos båda sidor.

Framför allt är det de som rycker in som kommer att behöva anpassa sig. Så har det alltid varit och så kommer det att förbli. Generellt sett skulle nog samhället må bättre

av mer av den laget-före-jaget-attityd som fostras i det militära. Men sedan måste ändå Försvarsmakten vara lyhörd för önskemålen och t o m kraven hos dem som utgör den framtida personalen.

Men de tillkortakommanden som jag har sett i Försvarsmakten väger betyd-

ligt mindre än det positiva som jag och mina kamrater har upplevt. Varje vecka erbjuder en ny möjlighet till att utvecklas som soldat och människa. För bara någon dag sedan undrade en kompis i det civila om jag tänkte ta anställning i armén efter muck. Jag svarade med två ord: "Utan tvekan."

Zebulon Carlander är skyttegruppchef under utbildning vid 12:e motoriserade skyttebataljonen, Livgardet.

Zebulon.carlander@gmail.com

” Samhället behöver laget-före-jaget-attityden.

Ungdomsverksamhet och frivilligförsvar

Befälen var förebilder på många olika sätt. Flera av dem hade en bakgrund med civil examen från universitet och utlandstjänst. I efterhand bedömer jag att den höga kvalitén hos befälen, tillsammans med utbildningens uppläggning, var avgörande för mitt långvariga intresse och min mottaglighet för den kunskap som förmedlades.

Johan Nyström

Försvarsmakten har historiskt haft en god förmåga att skapa och odla ett varaktigt intresse för sin egen verksamhet hos ungdomar.

Sannolikt kommer de frivilliga försvarsorganisationerna i framtiden att behöva bredda ungdomsverksamheten till att omfatta nya aktivitetsområden till stöd för många fler myndigheter.

Ungdomar upplever idag en större distans till myndigheter i sin vardag. I takt med att denna förändring fortsätter kommer sannolikt fler myndigheter i framtiden, antingen enskilt eller samfällt, att behöva satsa på någon form av ungdomsverksamhet. På så vis skapas förutsättningar för en stabil personalförsörjning, goda relationer och överbryggande av utanförskap, segregation och polarisering. En ungdomssatsning är särskilt angelägen i bostadsområden som beskrivs som "socialt desorganiserade". Upplevelser i hemländerna bidrar inte sällan till att ungdomar som migrerat till Sverige saknar förtroende för rättsvårdande myndigheter.

Att bedriva ungdomsverksamhet med stöd av statliga medel är ingen unik företeelse. Svenska idrottsföreningar får årligen över två miljarder i statliga medel till stöd för sin verksamhet. Därtill investerar Sveriges kommuner årligen miljardbelopp i idrottsanläggningar.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälle ger årligen ut bidrag på flera hundra miljoner kronor för ungdomsverksamhet i civilsamhället (ej statliga sammanlutningar). Men ingen av dessa organisationer erbjuder upplevelsebaserade aktiviteter, kopplade till unika verksamhetsområden, likt de som ges av de frivilliga försvarsorganisationerna.

För marinen och flygvapnet, med relativt begränsade värnpliktskullar, var ungdomsverksamheten under 1970-, 80- och 90-talet särskilt betydelsefull genom att verksamheten bidrog till att öka intresset för officersyrket, som yrkes- eller reservofficer. Genom att inspirera ungdomar till fortsatt engagemang i Försvarsmakten efter värnplikten fick ungdomsverksamheten en positiv inverkan på personalförsörjningen.

Dagens och framtidens värnpliktskullar torde bli begränsade, vilket understryker vikten av ungdomsverksamhetens nyttoeffekter i ett attraktions- och personalförsörjningsperspektiv.

Min första kontakt med Försvarsmakten skedde via Flygvapenfrivilligas ungdomsverksamhet hösten 1991. Senare deltog jag vid Försvarsutbildarnas motsvarande verksamhet. Aktiviteterna var förlagda till Kronobergs regemente, I 11, i Växjö.

Ungdomsverksamheten är viktig för försvarsmaktens rekrytering. Foto: Erik Wretlind.

Här genomfördes bl a försvarsupplysning som syftade till att skapa förståelse för Försvarsmaktens roll och uppgifter inom svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Föreläsarna var yrkes- och reservofficerare från alla vapengrenar. Officerarna var i många fall bättre på att förmedla kunskap än lärarna i min skola och jag minns att de kunskaper som de gav oss med lätthet kunde omsättas i förbättrade betyg i grundskolans samhällsorienterade ämnen. Jag blev inspirerad och ökade mitt intresse för ämnena psykologi, teknik, samhällsvetenskap och historia. Tyvärr fick vi ingen specifik utbildning i fysisk prestationsförmåga. Sammantaget var utbildningen inte bara en spännande och meningsfull fritidssysselsättning. Den var också nyttig och gav direkta fördelar i skolarbetet.

Utbildningen började från grunden med både teoretiska och enklare praktiska inslag. Parallellt med de militära ämnena introducerades "demokratibegreppet" genom det (av försäkringsskäl) obligatoriska medlemskapet i en lokal ungdomsförening. Vi fick förståelse för hur en förening är uppbyggd och vi fick kunskap i de olika rutiner och inom de befattningar som ofta ingår i en medlemsorganisation.

Till sitt stöd hade officerarna ett antal ungdomar som deltagit i verksamheten under tre till fyra år. Mellan före-

läsningarna övade de oss i exercis samt grundläggande militära rutiner och enklare teorilektioner under uppsikt av befäl. De fick även agera som gruppchefer under tillämpad utbildning i fält. Dessa äldre elever, som var nyss fyllda 18 år, hade under det sista året fått utbildning till något som kallades för "biträdande instruktör". De hade därmed nått vägs ände i ungdomsverksamheten. Som biträdande instruktörer fick de en pedagogisk utbildning i att hålla enkla lektioner och en grundläggande ledarskapsutbildning.

Befälen var förebilder på många olika sätt. Flera av dem hade en bakgrund med civil examen från universitet och utlandstjänst. I efterhand bedömer jag att den höga kvalitén hos befälen, tillsammans med utbildningens uppläggning, var avgörande för mitt långvariga intresse och min mottaglighet för den kunskap som förmedlades.

Ett flertal av mina bekanta från ungdomstiden har fortsatt i "statens tjänst", som yrkes- och reservofficerare, eller vid andra myndigheter.

Johan Nyström är major och kriminolog.

Nystrom.analyst@gmail.com

Kärnvapenhotet och europeisk säkerhet

*Att driva frågan om ett kärnvapenförbud och samtidigt hoppas på hjälp från stater som ser kärnvapenavskräckning som fundamentet för sin försvarsförmåga är inte möjligt. Vill Sverige bidra till försvaret av Europa är istället frågan vad som kan göras för att stärka den gemensamma avskräckningsförmågan, skriver **John Rydqvist**.*

I Sverige diskuteras sedan i somras stödet för det internationella kärnvapenförbudsavtalet som förespråkare menar leder till mer effektiv kärnvapennedrustning än vad som åstadkommits genom icke-spridningsavtalet (Non-Proliferation Treaty, NPT). I Europa är utmaningen att bibehålla den strategiska avskräckningen mot Ryssland.

RYSK KÄRNVAPENUTVECKLING

Moskva förfogar över en arsenal som har bibehållits och moderniserats. Även under 1990-talets försvarspolitiska "time-out" i väst, fortsatte den ryska kärnvapenutvecklingen oförtrutet. Bilateral rustningsbegränsande avtal gjorde det möjligt för Ryssland att hålla jämna steg med och se sig som USA:s like. Den bibehållna interkontinentala avskräckningsförmågan är nyckeln till att Ryssland behåller sin försvarspolitiska stormakts-

ställning. Rysslands behov av att kompensera för bristande konventionell förmåga har åstadkommits genom att behålla och vidareutveckla sub-strategiska system, vapen som potentiellt är användbara i konflikter som inte eskalerat till fullskalig kärnvapenutväxling. Enligt USA bryter ett av de nya systemen, en markbaserad kryssningsmissil, mot det så kallade INF-avtalet (Intermediate-Range Nuclear Forces, INF) som sedan 1987 är ett av de viktigaste rustningsbegränsande avtalen i Europa.

HOT OCH SIGNALER

Under de senaste tio åren har Rysslands ledning också på ett helt annat sätt än tidigare hotat med sin kärnvapenförmåga, inte minst i samband med och efter den olagliga annekteringen av Krim. Uttalanden om att Ryssland kan komma att planera för preemptiv användning har särskilt uppmärk-

sammats. Mer eller mindre explicita kärnvapenhot har kombinerats med ett förändrat och mer offensivt militärt agerande. Ett ökat antal patrullflygningar med strategiskt bombflyg är ett exempel.

Kombinationen av upptrappad hotretorik och förmågesignalering är i sig en utmaning. Men att det sker i ett läge där Ryssland går på militär offensiv för att kullkasta status quo och samtidigt bryter mot INF är djupt problematiskt. Konsekvensen är att kärnvapen åter blivit en central militär fråga kopplad till försvaret av Europa. Kärnvapenhot och utpressning påverkar redan den militära logiken och det betyder att vapnen är offensivt användbara, även utan att detoneras. Men för att hot skall vara trovärdiga borde förmåga finnas. Just denna logik har lett andra kärnvapenstater att utgå från, kanske underbyggt av underrättelse-

Kärnvapnen betraktas i vissa länder som användbara stridsmedel. Foto: Romolo Tavani / Shutterstock.com.

information, att Ryssland de facto har militära planer för sub-strategisk användning, inte bara system med sådan förmåga.

ÖKAD RISK FÖR ANVÄNDNING?

Dessa eventuella planer för användning i begränsade konflikter borde ange hur en fiende skall besegras eller tvingas att vika ner sig med hjälp av kärnvapen. Insatsen måste vara tillräckligt återhållsam för att inte provocera fram en massiv vedergällning. Små laddningar som demonstration över ett öde område eller mot rent militära mål, kanske ett skepp eller en framryckande pansarformation, är tänkbara insatser. USA utgår i sin nya kärnvapenstrategi (Nuclear Posture Review, NPR), från att Ryssland har sådana planer. Det gör också Frankrike och Storbritannien.

Konsekvenser av denna utveckling är att kärnvapen i Europa inte längre

kan ses i ett vakuum utan åter är en integrerad del av det strategiska landskapet. En nyckelfråga för de västliga länderna är hur avskräckning kan upprätthållas när både begränsad och strategisk kärnvapen-användning måste hindras. Nato fastslog 2016 att varje fientlig användning av kärnvapen i grunden ändrar konflikten – ett sätt att säga att all användning är strategisk. Men skulle medlemsländerna verkligen utlösa kärnvapenoptionen och åsamka "oacceptabel skada" på ryska värdemål om Ryssland detonerar en demonstrationsladdning för att konsolidera erövringen av, säg, ett baltiskt land? Många tvivlar och enligt ett sätt att se på frågan sänks tröskeln för användning om kärnvapenförmågan mellan Ryssland och Väst är obalanserad.

VÄSTLIGA SVAR

Det är av dessa anledningar som USA i sin nyligen publicerade kärn-

vapenstrategi annonserar att man bland annat avser att utveckla en kryssningsmissil med medellång räckvidd. Vapen med mindre laddningar skall också tas fram. Frankrike gör samma bedömning och säkrar att deras flexibla förmåga, en flygplansburen kryssningsmissil, förblir operativ för lång tid framöver. Huvudmålet är att stärka avskräckningen genom att kunna möta kärnvapenhot och användning på samma nivåer som Ryssland. Reciprocitet har alltid varit viktigt i kärnvapensammanhang och om en spelare återgår till en mer flexibel hållning har de andra liten möjlighet att göra något annat än att följa trenden. I Europa betyder det att kärnvapen kommer att påverka militära konflikter redan i ett tidigt skede.

SVENSKT DILEMMA

För Sverige är frågan hur och när läget i närområdet påverkas av kärnvapnens återkomst. Kan Sverige

vidta åtgärder för att självt minska risken för kärnvapenutpressning? I vissa delar liknar situationen den under det kalla kriget och en del gamla förhållningssätt inom totalförsvaret kan återupplivas. Annat är nytt och kräver nya lösningar.

Säkerhetspolitiskt ställs Sverige inför ett svårt dilemma. Ett antal stater fortsätter, FN-förbud eller inte, att offensivt utveckla kärnvapen. USA:s militära säkerhetsgaranti gentemot sina Natoallierade ses av de flesta stater som avgörande för försvaret av Europa. Kärnvapenavskräckning förblir en central del i denna, givet Rysslands agerande. Frankrikes och Storbritanniens förmågor bidrar genom att komplicera motståndarens kalkyler och ökar därigenom avskräckningen.

Att driva frågan om ett kärnvapenförbud och samtidigt hoppas på hjälp från stater som ser kärnvapenavskräckning som fundamentet för sin försvarsförmåga är inte möjligt. Vill Sverige bidra till försvaret av Europa är istället frågan vad som kan göras för att stärka den gemensamma avskräckningsförmågan. För att effektivt minska kärnvapenhotet på kort och medellång sikt är rustningskontroll prioriterat och Sverige bör stödja sådana åtgärder, särskilt sådana som återaktiverar INF. På lång sikt är systematiskt och tålamodsprövande NPT-arbete sättet att hindra spridning och minska antalet kärnvapen i världen.

John Rydqvist är ledamot av Kungl Krigsvetenskapsakademien.

John.rydqvist@yahoo.se

Försörjning – en vital del av totalförsvaret

*I en krissituation är det sannolikt bara svenskflaggade fartyg som kan anlöpa svenska hamnar, detta av flera skäl. Svenska redare är – förhoppningsvis – lojala med Sverige. Gentemot svenskflaggade fartyg kan regeringen använda förfogandelagen för att "tvinga" redarna att utföra prioriterade transporter, skriver **Lars Wedin**.*

Våren 202X lämnar den ryske ambassadören i Stockholm en note till regeringen i vilken man kräver att Sverige ska säga upp sina avtal med USA och Nato; inga förband från dessa får passera svenskt territorium inklusive luft- och sjöterritorium. Om inte Sverige efterkommer denna begäran kommer Sverige att placeras i karantän (jämför Kubakrisen 1962!). Det betyder att inga handelsfartyg får anlöpa svenska hamnar och dessa kommer också att mineras. Öresundsbron spärras genom sabotage. Sverige säger nej.

Utländska handelsfartyg väljer att inte anlöpa svenska hamnar, bl a eftersom försäkringspremierna blir för höga. Tack vare att regeringen utnyttjar förfogandelagen fortsätter de fåtaliga svenskflaggade fartygen att gå mot svenska hamnar. Men först måste minröjning ske. Den lilla och åldrande svenska flotta som ännu är kvar kan till nöds hålla en hamn minröjd och eskortera fartygen till och från hamnarna till

denna. Utan moderna luftvärnsrobotar m m är förmågan dock inte trovärdig. Maten tar nu snart slut i livsmedelsbutikerna. För de boende på Gotland, inklusive där stationerad militär, står svälten för dörren inom en vecka.

Detta scenario belyser några viktiga aspekter på totalförsvaret. Sverige är beroende av import för sin försörjning och denna kommer i första hand över havet. Antalet svenskflaggade fartyg – de enda som man kan lita på i detta läge – är litet. Gotland är i behov av daglig tillförsel av förnödenheter. Marinen kan inte hantera en sådan hotsituation utan förnyelse av sina ytstridsfartyg och anskaffning av yttäckande luftvärnsrobotar. Härtill kommer att vår industri kommer att stå stilla om sjöfarten på Sverige hindras.

SJÖFART

Sverige är, liksom Europa i sin helhet, beroende av sjötransporter. För såväl Sverige, liksom resten av EU, gäller att ungefär 90 procent av

export och import går på köl. 40 procent av de interna EU-transporterna går också sjövägen – en siffra som kommer att öka, dels av miljöskäl och dels för att Europas motorvägar är överbelastade och inte klarar de förutsedda ökningarna. Detta innebär att Europa, inklusive Sverige, är känsligt för störningar i sjötrafiken. Ett exempel: om det pågående inbördeskriget i Jemen leder till att trafiken över Röda havet stoppas (houtirebellerna har redan visat att de har sjömålsrobotar) måste fartygen ta den mycket längre vägen runt Godahoppsudden. EU har därför utarbetat en gemensam maritim säkerhetsstrategi – som dock inte verkar ha uppmärksamats av Sverige.

Den svenskflaggade handelsflottan, en gång en av världens största, har under senare år minskat drastiskt därför att kostnaderna varit för höga, bl a beroende på skattetrycket: från omkring 250 till strax över 90 fartyg (över 500 bruttoton) under en tioårsperiod. Denna trista utveckling verkar nu ha vänt tack vare den nya tonnageskatten.

I en krissituation är det sannolikt bara svenskflaggade fartyg som kan anlöpa svenska hamnar, detta av flera skäl. Svenska redare är – förhoppningsvis – lojala med Sverige. Gentemot svenskflaggade fartyg kan regeringen använda förfogandelagen för att "tvinga" redarna att utföra prioriterade transporter. Detta kräver givetvis att fartygen finns gripbara och inte befinner sig på andra sidan jordklotet. Utländska redare har knappast anledning att ta risker för Sverige med mindre än att mycket höga fraktpriser utlovas, och försäkringspremierna blir förstås i så fall därefter.

HAMNAR

Göteborg är Sveriges – och Norges – ojämförbart största hamn. Återkommande fackliga stridsåtgärder

90 procent av vår export och import sker med fartyg. Foto: Cliff / Fotolia.com.

Sjöfartsskyddet är av avgörande betydelse för landets försörjning. Foto: Jimmie Adamsson, Försvarsmakten.

har emellertid gjort att containertrafiken minskat; redarna och industrin verkar ha tappat förtroendet för containerhamnen. Men det kan inte vara rimligt att containers fraktas per lastbil från kontinenten i stället för med fartyg med tanke på miljön och ekonomin! Hamnen är dessutom av vital betydelse för Sveriges säkerhet eftersom eventuella utifrån kommande militära förstärkningar sannolikt i första hand måste använda denna hamn.

Gotland är beroende av dagliga sjöförbindelser för sin försörjning.

Göteborg är Sveriges – och Norges – största hamn.

Den svenska Marinen är för liten och börjar bli föråldrad – fartygens medelålder är 28 år. I en krissituation kan den inte uppträda på väst- och ostkusten samtidigt. Ett val krävs.

FÖRSÖRJNING

Sveriges, liksom andra länders, distribution bygger på ”just in time” – några lager finns knappast utan varorna är under transport – till sjöss och till lands.

Svenska livsmedelsaffärer har en uthållighet på 25 – 72 timmar och läget är sämst i storstäderna. Självförsörjningsgraden är cirka 50 procent, dvs vid en avspärrning försvinner 50 procent av varorna i livsmedelsbutikerna.

En storindustri stannar efter en à två dagar utan transporter. Bara Volvo behöver ta emot 100 TEU (Twenty-foot equivalent unit – en normal-container) och 270 trailers per vecka; utflödet är 600 respektive 730.

Känsligast är Gotland, som inte har några egna stora lager. Normaltrafik är cirka 200 lastbilar per dygn mellan ön och fastlandet. Vid en avspärrning blir konsekvenserna stora: Efter 1–3 dygn tar färskvarorna slut. Efter 3–5 dygn är butikerna tomma och det blir produktionsstopp vid fabriker. Efter 5–7 dygn sker betalningsinställelser, nödslakt och destruktion av livsmedel.

Tilläggas kan att Sverige inte är självförsörjande med sjukvårdsartiklar. En omfattande it-attack slår ut all distribution och försäljning. Utan tillförsel av drivmedel stannar all distribution senast efter sex månader.

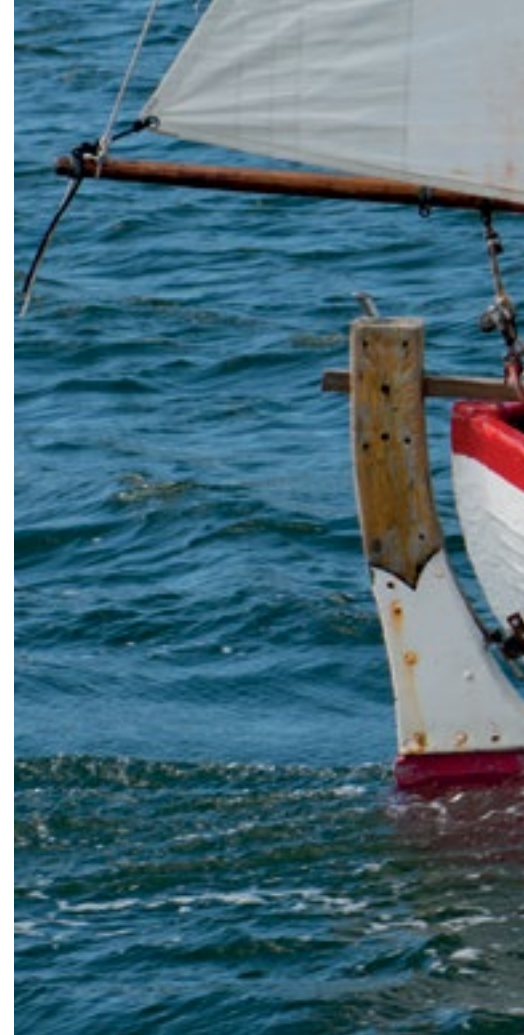
STORT BEROENDE

Sverige är beroende av kontinuerliga transporter från och till omvärlden. Dessa går huvudsakligen över havet. Men även då Sverige kan försörjas landvägen från kontinenten är hela Europa beroende av säkra sjöförbindelser. Gotland är särskilt utsatt. Den svenska handelsflottan och de svenska hamnarna är av vital betydelse för svenskt totalförsvar.

Den svenska Marinen har, på eftersatt förnyelse, låg förmåga att skydda sjöfart i vårt närområde. Förmågan att skydda gemensamma europeiska kommunikationer är ännu lägre. Fartygens medelålder är hög – 28 år. Det är hög tid att regeringen vidtar åtgärder för att förnya och förstärka den marina förmågan (utöver beställda ubåtar). Annars försvinner förmågan helt inom en tioårsperiod.

Lars Wedin är kommandör, redaktör för *Tidskrift i Sjöväsendet* samt korresponderande ledamot av *Académie de marine*. Han är ledamot av *Kungl Krigsvetenskapsakademien*.

lars@wedinstrateg.fr

*Med 17 lokala kårer har vi bra spridning och vid kriser är detta av stor vikt, då det är närhetsprincipen som gäller för att snabbt vara på plats, skriver **Mats Hansson**.*

Sjövärnskåren är unik. Den är ensam bland de 18 frivilligorganisationerna om att bedriva verksamhet till sjöss. Organisationen återfinns genom lokalföreningar på 17 platser längs Sveriges kust.

Kårens flotta består av ett 15 tal motorfartyg, tidigare tillhörande marinen. Dessutom finns ett större antal segelbåtar och roddbåtar, som främst används vid Sjövärns-kårens ungdomsutbildning.

Antalet medlemmar är cirka 4 500.

Verksamheten vid Sjövärns-kårens fyra sommarskolor är fortsatt en mycket viktig plattform för rekry-

Sjövärnskåren

Sjövärnskårens sommarskolor ger varje år cirka 500 ungdomar erfarenhet av sjön och militärlivet. Foto: Per Lunqe.

tering till Försvarsmakten och Marinen men den är även ett verktyg för försvarsinformation. Ungdomarna vid skolorna är i åldersgruppen 15 till 19 år. Glädjande är att här utgör antalet unga kvinnor över 20 procent av elevantalet och är dessutom ökande.

Sjövärnskåren förser hemvärnet med sjötransporter. Då används våra fartyg med av oss utbildad personal. Funktionen benämns "Hemvärn med marina uppgifter". Fartygen som används blir allt äldre, men de underhålls av de lokala kårerna och ska vara fullt operativa under årets alla dagar.

I och med ett spånt omvärldsläge och ett allt mer sårbart samhälle har de frivilliga försvarsorganisationernas betydelse ökat, så även Sjövärnskårens. Sjövärnskåren har två uppdragsgivare, Försvarsmakten samt Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB). MSB har nu fått en mer framträdande roll i

den ambitionsökning som sker, och samverkan mellan myndigheter och frivilliga ska öka.

VÄGEN FRAMÅT

I försvarsberedningen betänkande från den 20 december 2017 beskrivs frivilligorganisationernas betydelse för totalförsvaret som en viktig del av det civila försvaret.

Sjövärnskåren utgör fortsatt en viktig rekryteringsbas när det gäller ungdomsverksamheten.

När det gäller att ge stöd till samhället i händelse av en kris eller större olyckor/katastrofer i våra havsområden fortsätter vi arbetet med att utbilda och öva all vår personal för att den snabbt ska kunna sättas in. Utbildning och övningsverksamhet ska intensifieras. Vi identifierar de områden där vi kan bidra med våra fartyg och med den specialkompetens som finns. Vi ska bli ännu mer efterfrågade när det gäller sjötransporter men även vid

miljörelaterade operationer, typ oljesanering samt vid sjöräddningsuppdrag. Vi har påbörjat ett arbete att knyta ihop oss med länsstyrelser på regional nivå, men även med kommuner på lokal nivå. Samverkan med andra frivilligorganisationer är ett område som ska fördjupas. Med 17 lokala kårer har vi bra spridning och vid kriser är detta av stor vikt, då det är närhetsprincipen som gäller för att snabbt vara på plats.

När det gäller kontroll av svenskt territorialhav vill jag se sjövärnskårens fartyg som en del av sjöövervakningen. Med en krympande flotta behövs komplement för att övervaka vår 240 mil långa kust och visa svensk flagg.

Sjövärnskåren har en framtid!

Mats Hansson är pensionerad kommendörkapten och generalsekreterare vid Sjövärnskåren.

Mats.hansson@sjovarnskaren.se

Patriot – bra för Sverige

Med köpet av Patriot får Sverige ett kvalificerat luftvärnssystem. Foto: Astrid Amtén Skage, Försvarsmakten.

*Enligt försvarsbeslutet ska Försvarsmakten senast 2020 ha påbörjat införandet av ett nytt luftvärnssystem med medellång räckvidd. Regeringen har också i november 2017 bemyndigat Försvarets materielverk (FMV) att översända en anbudsförfrågan till USA och att inleda förhandlingar om anskaffning av luftvärnsystemet Patriot, skriver **Michael Reberg**.*

Behovet av att modernisera Sveriges luftvärn är i hög grad kopplat till omvärldsutvecklingen och till att flera av våra nuvarande system snart faller för åldersstrecket. En tydlig trend i lufthotets utveckling är ett ökat inslag av missiler med mycket lång räckvidd och hög precision. Kryssningsmissiler och ballistiska missiler, som tidigare räknades som "supermaktsvapen" för de högsta konfliktnivåerna, är på väg att bli mängdvapen för många gamla och nya aktörer. För samma kostnad som en eller två stridsflygplan eller cirka fyra attackhelikoptrar skulle uppgå till kan man idag istället köpa "hyllvara" i form av cirka 40 kryssningsmissiler,

eller cirka 30 UCAV (Unmanned Combat Air Vehicles), alternativt cirka 15 taktiska ballistiska missiler. Samtidigt har de mer traditionella attackvapnen som fälls från flygplan fått ökad räckvidd och starkt förbättrad precision. Således har presumtiva fiender fått ökade möjligheter att sätta press på Sverige.

BALANS VIKTIGT

Utan att en enda fientlig soldat behöver beträda svensk mark kan omfattande och förödande verkan – eller "bara" hot – åstadkommas med långräckviddiga precisionsvapen, något som också gäller med konventionella stridsdelar. Ett obalanserat eller svagt luftförsvar

"inbjuder" dessutom till sådana påtryckningar.

En väl avvägd kombination av jaktflyg och luftvärn krävs för att få ett luftförsvar i balans. Jaktflyget bidrar framför allt med sin långa räckvidd och höga operativa rörlighet, samtidigt som dess nackdelar främst är den begränsade uthålligheten i luften och kravet på infrastruktur i form av lämpligt placerade flygbaser. Luftvärnets största svaghet är dess långa omgrupperingstider och den korta eller mycket korta räckvidden på huvuddelen av våra nuvarande system. Luftvärnets traditionellt viktigaste bidrag till luftförsvaret är dess goda uthållighet, vilken kan nyttjas för att under

lång tid skydda viktiga objekt. Luftvärnets betydelse ökar dock markant när luften innehåller ett stort inslag av långräckviddiga precisionsvapen. När ballistiska missiler och kryssningsmissiler väl är avfytrade så kan de i princip endast bekämpas av luftvärns-system. När luftvärnsrobotsystem 98 (IRIS-T SLS) är infört får vi för första gången en reell kapacitet att bekämpa kryssningsmissiler över land, men dess prestanda räcker inte på långa vägar mot ballistiska missiler.

Förmågan att bekämpa ballistiska missiler torde vara huvudanledningen till valet av Patriot-systemet – sedan länge är ett av få system som är fullt operativt, och använt i strid mot sådana mål vid många tillfällen. Patriots räckvidd beror av vilken typ av luftvärnsrobot som väljs (och är naturligtvis beroende på typ av mål och terräng), men brukar uppges till ca 100-150 km mot aerodynamiska (flygande) mål på höjder mellan 50 och 24 000 meter när dessa bekämpas med luftvärnsrobotar av typ PAC-2, som innehåller en tämligen stor zon-

rörsutlöst spräng- och splitter-stridsdel. Mot ballistiska missiler finns en särskilt framtagen luftvärnsrobot PAC-3, som verkar genom kinetisk energi när den frontalkrockar med målet och endast bär en mindre sprängladdning, främst för självdestruktion vid bomskott. Polackerna, som också anskaffat Patriot, planerar att kunna skjuta en mellanvariant i form av luftvärnsroboten Stunner, från Israels David's Sling, i sina system.

Till Patriots nackdelar brukar räknas att eldledningsradarn endast kan belysa en sektor av 120 grader och måste följa målet under hela skjutförloppet, vilket kan vara svårt i vissa typer av terräng. Systemet är också tungt, tar relativt lång tid att gruppera och är mycket dyrt. Påståendet att systemet är gammalt är dock inte seriöst. Patriot kan liknas vid bilmodellen VW Golf, som har funnits ungefär lika länge men också på motsvarande vis har helt andra och bättre prestanda i dag än när den först lanserades. Patriot har genomgått tre större uppgraderingar och kan nu med råge uppfylla prestandakraven.

Detta visar att Patriot vid behov och för en rimlig kostnad kan uppgraderas, vilket inte är fallet för flera andra liknande system.

Som alla system med lång räckvidd krävs anslutning till ett omfattande nätverk av sensorer för att kunna upptäcka mål på stora avstånd och få tillräcklig förvarningstid. Luftvärnsförbandets egna sensorer i anslutning till avfyringsplatsen är dock ofta otillräckliga på grund av terränghinder eller jordrundningen. Om vi antar att luftvärnsroboten går mot en rakt inkommande hotmissil med samma hastighet som den själv, krävs ju att avfyring sker senast på dubbla avståndet som det till den önskade träffen ("räckvidden"), och då måste målföljning ha etablerats tidigare.

KVALIFICERAT SYSTEM

Patriots största fördelar, utöver att reellt och redan i dag kunna bekämpa ballistiska missiler, är att vi genom denna stora affär knyter oss närmare det mäktiga USA som strategisk partner, och samtidigt får en chans att bygga upp vår egen kompetens att verka med modernt och kvalificerat luftvärn mot de svåraste hoten. Att Sveriges luftvärn åter börjar "spela i elitserien" kan också öppna nya möjligheter till internationellt samarbete – såväl vad avser gemensamma sensornät, och kanske till och med luftförsvarsinsatser, som kostnads-effektiv uppgradering eller nyanskaffning av luftvärnssystem i framtiden. Inhemsk kvalificerad kompetens kan också bli en avgörande faktor för möjligheten att snabbt få förstärkningar till Sverige om det skulle bli nödvändigt.

Michael Reberg är överstelöjtnant från f d Lv 3. Han är numera sektionschef och lärare i militärteknik vid Forsvarshögskolan.

michael.reberg@fhs.se

Patriot är ett rörligt system som här förevisas för Överbefälhavaren.
Foto: Astrid Amtén Skage, Forsvarsmakten.

Kinas globala ambitioner

*Kinas militär ockuperar stora delar av Sydkinesiska havet, samtidigt som landet har nya uttalade ambitioner att leda världen politiskt och militärt. Militärbudgeten är nu tre gånger större än Rysslands, och det är dags att se på Kinas utveckling som ett allvarligt säkerhetspolitiskt hot, skriver **Jojje Olsson**.*

I januari publicerade tidningen Philippine Daily Inquirer en lång rad detaljerade satellitfoton som med tydlighet visade Kinas militära expansion på en handfull konstgjorda öar i Sydkinesiska havet. Bilderna bekräftade en rapport från tankesmedjan Asia Maritime Transparency Initiative i december, som gav vid handen hur Kina bara under fjolåret i detta hav byggt 290 000 kvadratmeter faciliteter på internationellt vatten.

Byggandet inkluderade hangarer, avancerad radarutrustning och skal för framtida missilplattformar. Den största expansionen ägde rum vid revet Fiery Cross, som vid slutet av 2014 endast bestod av en enda sten någon meter över vattenytan. Sedan dess har en 3 300 meter lång landningsbana, en djupvattenhamn och barracker för hundratals kinesiska soldater uppförts. I fjol adderades även underjordiska depåer för bränsle och ammunition.

Fiery Cross ligger 1 200 kilometer från kinesiska fastlandet, men bara

275 kilometer utanför Vietnams kust. Kina gör anspråk på denna konstgjorda ö och dess omkriggande vatten, med argumentet att det handlar om traditionella kinesiska farvatten. Det är en argumentation som både är felaktig och irrelevant. De militära utbyggnaderna sker nämligen i strid med United Nations Convention on the Laws of the Sea (UNCLOS), en internationell lag om havsrätt som Kina ratificerade när den trädde i kraft 1994.

I enighet med UNCLOS dömde den internationella skiljedomstolen i Haag sommaren 2016 ut Kinas territoriella krav som ogiltiga, sedan Filippinerna vänt sig till Haag efter att kinesiska fartyg tagit kontroll över Scarborough Shoal utanför den filippinska kusten. Redan innan utfallet förklarade dock Kina att UNCLOS inte gäller i just detta fall, och att domstolen saknar legitimitet.

Kina kontrollerar fortfarande dessa obebodda småöar och atoller. De senaste månaderna har dess militär

skickat skarpa varningar till amerikanska jagare och spaningsflygplan som i enlighet med UNCLOS utfört så kallade navigeringsfrihetsuppdrag i området. Detta sker även regelbundet på andra platser. Kina gör genom en markeringslinje sedan 2009 officiellt anspråk på närmare 90 procent av Sydkinesiska havet.

James Shoal, 1 500 kilometer från Kinas kust men bara 100 kilometer utanför malaysiska Borneo, uppges som Kinas sydligaste territorium. Denna sandbank ligger vid högvatten helt under havets yta och UNCLOS uppger tydligt att varje lands territorialvatten endast sträcker sig 200 kilometer utanför dess kust.

NY OFFICIELL UTRIKESPOLITIK

Kinas agerande i Sydkinesiska havet utgör därmed de facto en territoriell expansion, vilken Stein Ringen, professor i statsvetenskap vid Oxford University, i fjol beskrev som "en av världshistoriens största". Han uppskattade att Kina konfiskerat mer än

tre miljoner kvadratkilometer vatten som antingen är internationellt eller tillhör grannländer som Vietnam eller Filippinerna. Ringen underströk att detta inte är något som Kina kanske kommer göra, utan något man redan gjort.

De upptrappade militära aktiviteterna är dock helt i linje med landets policyförändringar. I början av 1990-talet sade Deng Xiaoping att Kina måste "bida sin tid" och hålla en låg profil internationellt. Fokus skulle istället ligga på att utveckla den egna ekonomin. Men när Xi Jinping 2013 tillträdde som president offentliggjorde han redan samma höst "fenfa youwei" som ny utrikespolitisk doktrin, vilket kan översättas till "att aktivt eftersträva framgång".

Ett rikt land och en stark militär är de två viktigaste ingredienserna för att förverkliga "den kinesiska drömmen" enligt Xi. 2015 kom en ny militär vitbok, vars innehåll försvarsministeriets talesman Yang Yujun presenterade. Fokus låg på en ny "aktiv försvarsstrategi", där Kinas väpnade styrkor ska ändra utformning från defensiv till offensiv karaktär.

Yang förklarade att Kinas försvarsanläggningar vid kusten gradvis ska expandera ut till öppna havet, och passade på att utfärda en varning till alla länder med ambitionen att "medla" i Sydkinesiska havet. Kontrasten var tydlig mot en liknande vitbok från 2011 som underströk den defensiva naturen av Kinas militära styrkor, och som försäkrade att landet inte kommer ägna sig åt kapprustning eller utgöra något militärt hot mot andra länder.

UTLÄNDSKA MILITÄRBASER

Hösten 2017 blev det strategiskt belägna Djibouti hem åt den första utländska kinesiska militärbasen sedan tillbakadragandet av trupper

Kinas president Xi Jinping. Foto: photocosmos1 / Shutterstock.com.

från Nordkorea 1958. De senaste fem åren har handeln länderna emellan fyrdubblats, och strax efter etablerandet lovades Djibouti en ny runda förmånliga lån av Peking. Samma mönster kan ses längs med "den nya sidenvägen". Detta jätteprojekt till vilket över 9 000 miljarder kronor avsatts i finansiering består av en väg till lands och en till sjöss.

När Sri Lankas myndigheter inte kunde betala tillbaka lånen för ett hamnbygge, tog Kina istället kontroll över den nybyggda hamnen i Hambantota. Farhågor finns att detta ger Kinas flotta tillträde till Indiska oceanen. Liknande episoder har utspelat sig i Burma och Pakistan.

Kinas militärbudget må fortfarande bara utgöra en tredjedel av den amerikanska. Men samtidigt har den mer än tiodubblats sedan år 2000 och är nu tre gånger större än den ryska. Detta enligt officiella siffror, som sannolikt är i underkant. På senare år har landet visat upp egenproducerade hangarfartyg, kärn-

vapenbestyckade ubåtar och jetflygplan.

Budgeten kommer att öka i takt med Kinas ekonomiska tillväxt. Likaså dess militära närvaro i omvärlden. Vid den 19:e partikongressen i oktober i fjol – Kinas viktigaste politiska sammankomst som äger rum vart femte år – kungjorde Xi Jinping i sitt öppningstal att det är dags att förvandla Kina till en "mäktig kraft" som ska "leda världen" ekonomiskt, politiskt och militärt.

Han framhöll byggnationen av konstgjorda öar i Sydkinesiska havet som en stor framgång, och sade att moderniseringen av landets väpnade styrkor kommer att vara klar år 2035. Presidenten lovade vidare att Kina inte kommer att "svälja någonting som går emot våra intressen" när landets militär blivit världens starkaste.

Jojje Olsson är författare, journalist och fotograf.

jojje@inbeijing.se

Till Baltikums försvar

*De nationella förbanden torde i dagsläget ha förmåga att – i samverkan med de mekaniserade Natobataljonerna – försvåra och fördröja ett ryskt angrepp med lokalt tillgängliga styrkor och tillfoga angriparen kännbara förluster. Därmed skapas också en viss tröskel mot angrepp, skriver **Robert Dalsjö**.¹*

Sedan Rysslands angrepp på Ukraina har Estland, Lettland och Litauen arbetat på att stärka skyddet mot ett ryskt anfall på Baltikum. Försvarsbudgetarna i Lettland och Litauen har mer än fördubblats på fyra år och de når i år nivån 2 procent av bruttonationalprodukten, där Estland har legat sedan 2012.

Huvuddelen av förbanden har utgjorts av lätt infanteri och hemvärn, men i alla de tre länderna sker nu en omställning från jakt på talibaner till försvar av hemlandet. Tyngre materiel köps, nya stridssätt lärs in och i Estland och Litauen skapas också nya brigader på värnpliktens grund.

ESTLAND

I dagsläget är armén under omorganisering från en lätt infanteribrigad och några lösa bataljoner till två brigader, varav en med splitterskydd. Estland tillämpar värnplikt.

Den 1:a brigaden med huvudbas i Tapa består av en stående bataljon med yrkessoldater och splitter-skyddade fordon (Sisu), samt två

mobiliseringsbataljoner. Därtill ingår mobiliserande artilleri, pionjär- och underhållsbataljoner. Den stående bataljonen tillförs nu begagnade Stridsfordon 90, varvid de övriga två bataljonerna kommer att ärva Sisuvagnarna. Brigaden ges också modernt pansarvärn, luftvärn, med mera. Artilleribataljonens dragna 155 mm-pjäser ersätts med moderna 155 mm-bandhaubitsar.

Viss tröskel-effekt skapas mot angrepp.

Den 2:a brigaden bildades 2014 och kommer att ha samma organisation som den 1:a brigaden, men får äldre materiel.

Förutom de nationella styrkorna finns även sedan 2017 en brittiskledd multinationell mekaniserad Nato-bataljon förlagd i Tapa. Även om avsikten främst är att stärka Nato-avskräckningen tillför bataljonen

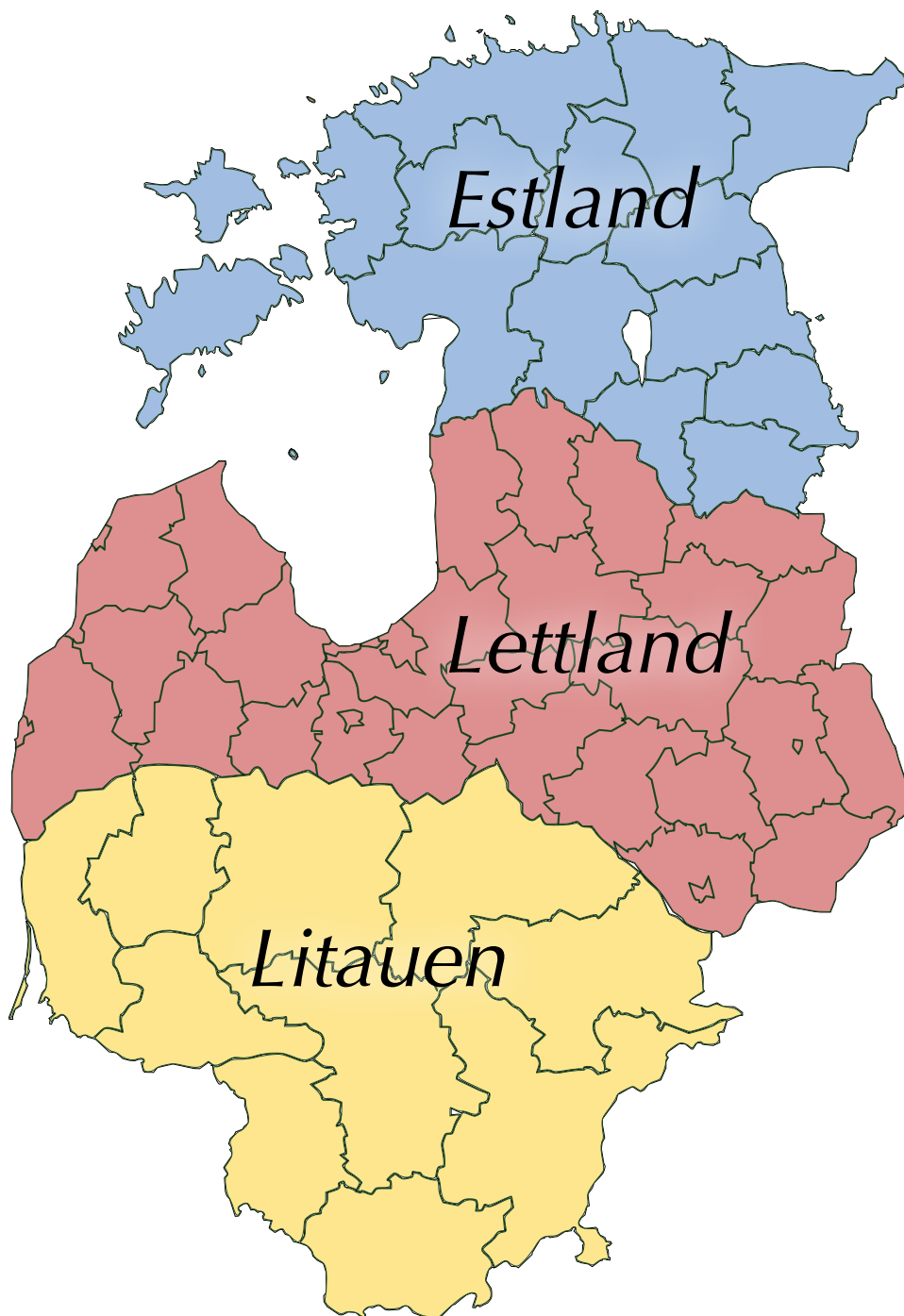
också mekaniserad förmåga och har hög beredskap.

Det estniska nationalgardet, Kaitseliit, har folkrörelsekaraktär och liknar de nordiska hemvärnsorganisationerna. Kaitseliit har ungefär 25 000 medlemmar, som förvarar sin personliga utrustning i hemmet, medan tyngre materiel förvaras i lokala förråd.

LETTLAND

Värnplikten avskaffades efter inträdet i Nato. Armén består av en lätt infanteribrigad med bas i Adaži, vilken består av två infanteribataljoner med yrkessoldater och en mobiliserande underhållsbataljon. En av bataljonerna utrustas nu med begagnade splitterskyddade fordon. Armén lider i övrigt stor brist på modern materiel, men

¹ Texten är en mycket starkt förkortad version av kapitlet om Baltikum i *Kristen Pallin mfl, Västlig militär förmåga. En analys av Nordeuropa 2017– FOI–R- 4563-SE, som gavs ut i februari 2018. Detta bygger i sin tur på en djupare analys av frågorna genomförd av Robert Dalsjö och Johan Eellend.*

*Tre svår försvarade länder
givet bl a det operativa
djupet. Illustration: Zotico /
commons.wikimedia.org.*

tillförs nu ett 50-tal begagnade 155 mm-pansarhaubitsar M109A5, liksom luftvärnsroboten Stinger.

Utvecklingen av den lettiska armén kommer under de närmaste åren att fokusera på att höja den militära förmågan hos de befintliga förbanden med bl a nya granatkastare och nytt samband, framför att sätta upp nya enheter.

En kanadensiskledd multinationell mekaniserad Natobataljon finns sedan 2017 förlagd i Adaži.

Det lettiska nationalgardet Zemessardze består i huvudsak av

frivilliga deltidssoldater, som leds av yrkesofficerare från armén. Det har ca 8 000 soldater organiserade i 18 bataljoner, vilka hålls samman i tre brigader med områdesansvar.

LITAUEN

Värnplikten återinfördes efter det ryska angreppet på Ukraina, men används främst för att fylla luckor i förbanden med yrkessoldater. Arméförbanden utgörs idag av en stående mekaniserad brigad, Järnvargsbrigaden, och en motoriserad brigad i Klaipeda, som är under uppbyggnad.

Järnvargsbrigaden har fyra manöverbataljoner med äldre materiel, men två av dessa ska ges nya splitterskyddade stridsfordon (Boxer) Vidare ingår en artilleribataljon vilken ska få nya tyska bandhaubitsar. Två av brigadens bataljoner ingår också i arméns snabbinsatsstyrka mot lågnivåhot och hybridangrepp.

2016 beslöts att inrätta en andra infanteribrigad, Samogitien, med stab i Klaipeda, med grund i två stående infanteribataljoner. Dessa ska ärva den äldre materielen från Järnvargsbrigaden. Dessutom tillförs en infanteribataljon och en artilleribataljon. Under 2016 beslöts dessutom att sätta upp en tredje brigad, som helt och hållet ska bestå av värnpliktiga soldater och vara mobiliserande.

Basen i materielstocken utgörs av äldre materiel som skänkts eller köps begagnad. Efter 2014 har dock beslutats att ur befintliga förband skapa en snabbinsatsstyrka med modern och mobil materiel, samt att köpa det moderna amerikanska pansarvärnssystemet Javelin och nya pansarhaubitsar.

Oron för vad ledarna i Kreml ska företa sig är stor i Baltikum.
Foto: Vastram / Shutterstock.com

De baltiska staternas försvarsmakter är små där markstridskrafterna dominerar. Foto: Spc. Thomas Scaggs / commons.wikimedia.org.

En tyskledd multinationell mekaniserad Enhanced Forward Presence (EFP)-bataljon finns

sedan 2017 förlagd i Rukla. Det stora tyska inslaget betyder troligen att beslut i Förbundsdagen krävs

för annan våldsanvändning än strikt självförsvar.

Det litauiska nationalgardet eller hemvärnet KASP har mindre omfattning och mindre roll i försvaret mot väpnat angrepp än sina motsvarigheter i Estland och Lettland. KASP består idag av 5 600 frivilliga som är organiserade i sex bataljoner och leder samt utbildar lokala kompanier.

NATO VIKTIGT

Sammantaget så har de tre baltiska staterna i dagsläget små försvarsmakter, väsentligen bestående av infanteri och hemvärn, vilka är under omställning till att kunna möta ett ryskt angrepp. I Estland och Litauen har man också beslutat att utöka förbandsmassan. De nationella förbanden torde i dagsläget ha förmåga att – i samverkan med de mekaniserade Nato-bataljonerna – försvåra och fördröja ett ryskt angrepp med lokalt tillgängliga styrkor och tillfoga angriparen kännbara förluster. Därmed skapas också en viss tröskel mot angrepp.

För att uthålligt stå emot ett angrepp, eller för att möta ett något större angrepp, krävs dock att stridskrafter från alliansen – främst flyg, men också markförband med modern utrustning och mer avancerade förmågor – snabbt kan komma till verkan.

Robert Dalsjö är fil dr och reservofficer. Han är ledamot av Kungl Krigsvetenskapsakademien.

LYSSNA PÅ BJÖRN WEGENERS POD KRIG OCH FRED SOM SÄNDS I SAMARBETE MED AFF.

Hemvärnet – mycket pang för litet peng

*Under de senaste åren har hemvärnet utvecklats från tillfälligt sammansatta enheter med begränsad utrustning till en förbandsstruktur som i huvudsak är taktisk rörlig med egna fordonsresurser. Det gör att förbanden kan verka över större områden och förstärka varandra, skriver **Roland Ekenberg**.*

Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna är en del av Försvarsmakten och utgör idag nästan 50 procent av det personella innehållet i krigsorganisationen. Det innebär att nästan varannan soldat i vår Försvarsmakt är en hemvärnssoldat. Jämfört med det tidigare invasionsförsvaret har hemvärnets relativa betydelse ökat dramatiskt. Hemvärnsförbandens uppgifter är att skydda och bevaka samhällskritisk, militär och civil infrastruktur med särskild tyngdpunkt mot flyg- och marinstridskrafternas baseringar.

TERRITORIELL RESURS

Hemvärnet består idag av 40 bataljoner med totalt närmare 22 000 hemvärnssoldater. Det finns minst en hemvärnsbataljon i varje län. Medelåldern är strax över 40 år och andelen kvinnor i organisationen är närmare 13 procent. Hemvärnet nyttjar cirka 3 procent av försvarsbudgeten. Sammantaget innebär detta att hemvärnet är ett mycket kostnadseffektivt system. Lägg därtill att hemvärnssoldater

varje år gör omfattande insatser som eftersök, brandbekämpning etc inom ramen för stöd till vårt samhälle.

Ett "klassiskt frivilligt" system ger mervärden.

Hemvärnet består av frivilliga och som jag ibland uttrycker det "klassiskt frivilliga". Det innebär att den enskilde har ett "vanligt" jobb som man försörjer sig genom och dessutom ett intresse för att engagera sig i våra försvarsansträngningar genom hemvärnet. En hemvärnssoldat har inget arbetsrättsligt förhållande till Försvarsmakten men väl ett hemvärns- eller frivilligavtal. Detta avtal ger Försvarsmakten tillgång till snabbt gripbara förband som har huvuddelen av sin utrustning omedelbart tillgänglig och nära till sina uppgifter. Detta innebär att hemvärnet

bildar en territoriell basplatta för försvaret av landet.

Hemvärnet, med sin spridning över landet, ger också en betydande lokal förankring för såväl försvarsvilja som Försvarsmaktens verksamhet. Hemvärnsförband är på många platser i landet synonymt med den enda militära närvaron.

Hemvärnet stöds aktivt av de frivilliga försvarsorganisationerna, som bemannar ca 25 procent av hemvärnsförbanden med specialister.

FÖRMÅGELYFT

Under de senaste åren har hemvärnet utvecklats från tillfälligt sammansatta enheter med begränsad utrustning till en förbandsstruktur som är i huvudsak taktisk rörlig med egna fordonsresurser. Det gör att förbanden kan verka över större områden och förstärka varandra. Vidare har ett antal territoriella förstärkningsförband utvecklats som kemiska, biologiska radiologiska och nukleära (CBRN)-plutoner samt trafik-, pionjär- och nu senast granatkastarplutoner, som används

enligt respektive militärregionchefs bestämmande.

I det senaste försvarsbeslutet ska fyra granatkastarplutoner utvecklas inom hemvärnet. Detta arbete pågår med hög intensitet. Försök har genomförts inom Dalarnas hemvärnsbataljon med mycket gott resultat. Viktigt har varit att säkerställa att utbildning och vidmakthållande kan ske inom det utbildnings- och avtalssystem som hemvärnet har. Rekrytering till dessa granatkastarplutoner i Norrbotten, Dalarna, Västra Götaland och Skåne har gått mycket bra. Den först utbildade plutonen finns i redan krigsorganisationen, och deltog också med fina

resultat under Aurora-övningen, medan övriga plutoner förs in i organisationen under perioden 2018 till 2020. På detta sätt gör hemvärnet sitt

största förmågelöft, i och med införandet av ett indirekt eldsystem, sedan bildandet 1940.

Vidare utvecklas förmågan till ledning av hemvärnsförbanden genom införandet av en ledningsövning på nivån militärregion för hemvärnsbataljonsstaberna.

En grundutbildning omfattande fyra till sju månader riktad mot hemvärnet införs också som komplement till den vanliga rekryteringen. Denna grundutbildning är väsentlig för att i svaga områden kunna vidmakthålla hemvärnsförbanden över tiden. Där måste det också ske en tydlig lokal rekrytering/uttagning.

BASPLATTAN

I dessa tider då försvarsberedningen sätter sig ner och funderar på hur det militära försvaret ska utvecklas kan en beskrivning av möjligheterna men också

begränsningarna med hemvärns-systemet vara på sin plats.

Att svara för att vara den territoriella basplattan bedömer jag under överskådlig tid ska vara hemvärnsförbandens huvuduppgift och ett område inom vilket vi ska vara ledande. Vidare gör jag bedömningen att ett "klassiskt frivilligt" system ger sådana mervärden att det också över tiden kommer att bilda grunden för hemvärnets verksamhet.

En konflikt, vilken den än vara må, kommer med stor sannolikhet att ha en kortare eller längre "gråzonssituation". Inom ramen för detta är skydd av vår infrastruktur av särskild betydelse. Detta är och kommer att vara en av våra hemvärnsförbands "paradgrenar". Vi utbildar idag soldaterna till att

kunna hantera denna situation. Ett tydligt och nära samarbete med polisiära myndigheter skulle

Hemvärnet – vårt territoriella försvar. Foto: Bezav Mahmod, Försvarsmakten.

underlätta detta. Jag vill peka på att det danska "hjemmeværnet" har särskilda "politikompanier" vilkas uppgifter handlar om bevakning, trafikreglering mm. Det kan vara värt att titta på en sådan lösning.

De stora fördelar som finns inom hemvärnet som hög tillgänglighet, närhet till uppgifter, lokalkännedom och kontakter i samhället, vilka skapar möjlighet att snabbt skapa försvarsförmåga, måste vidmakthållas. Genom att fortsatt ge hemvärnsförbanden viktiga men enkla uppgifter kan förmågan ökas ytterligare. Dessutom kan uthålligheten öka avsevärt vid olika objekt genom att tillföra olika typer av enkla marksensorer tillsammans med kommersiella drönare.

Hemvärnsförband klarar idag det "vanliga horisontella" skyddet av olika objekt på ett bra sätt. Däremot är skydd mot hot från luften något som behöver utvecklas. För att öka skydds-

förmågan bör någon form av enkelt luftvärnssystem tillföras.

Hemvärnsförband skulle med sin lokala närvaro kunna hantera vissa fältarbeten, exempelvis mineringar, av såväl hamnar som annan infrastruktur, vidare kunna svara för reservförbindelser över våra större vattendrag. Den lokala närvaron i vissa områden borde innebära att viss teknisk utrustning för exempelvis målutpekning redan från början skulle finnas vid hemvärnsförbanden.

Finns det då inga begränsningar för vad ett hemvärnssystem kan klara av? Jodå, en av de begränsningar som måste kommas ihåg är att den frivillige inte har hur mycket tid som helst för denna kvalificerade fritidssysselsättning. Det innebär att vi inte kan inkludera uppgifter som inte får plats i vårt utbildningssystem, som

omfattar en årlig träningstid om 4 – 15 dygn beroende på befattning. Min bedömning just nu är att vi principiellt inte kan öka tidsuttaget på den frivillige, inte minst för att tid är bland det dyrbaraste som vi svenskar har. För detta krävs nog i så fall ett avsevärt försämrat omvärldsläge.

Kan hemvärnet ökas numerärt mot bakgrund av den stora mängden skyddsvärd verksamhet i landet? Bedömningsvis kan smärre ökningarske, kanske upp mot en personalstyrka på 30 000, givet att faktorer som personalförsörjning, instruktörer, materiel, förråd och utbildningsplatser kan realiseras. Volymen utöver detta måste nog även de ses i ett avsevärt försämrat omvärldsläge.

Roland Ekenberg är generalmajor och Rikshemvärnsschef.

roland.ekenberg@mil.se

Inriktar totalförsvaret

Försvarsberedningens rapport överlämnas till försvarsministern. Foto: Marcus Björkman.

*Försvarsberedningens förslag innebär att totalförsvaret ges en förbättrad förmåga och uthållighet att hantera ett väpnat angrepp och krig på svenskt territorium samt situationer med så kallad gråzonsproblematik. Åtgärderna avseende det civila försvaret förstärker den fredstida krisberedskapen, skriver **Björn von Sydow**.*

Den 20 december 2017 lämnade Försvarsberedningen sin rapport "Motståndskraft. Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025" till försvarsminister Peter Hultqvist. Samtliga åtta riksdagspartier är överens om huvuddragen i rapporten och vikten av att stärka totalförsvaret. Enligt svensk lag är totalförsvaret den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Försvarsberedningen menar att totalförsvaret bör ha en sådan styrka, sammansättning, ledning,

beredskap och uthållighet att det avhåller från försök att anfalla, besätta eller på annat sätt utnyttja vårt land. I början av 2000-talet upphörde i allt väsentligt planeringen för höjd beredskap och krig. Som en följd av det utvecklades stora delar av det omfattande totalförsvaret, inte minst på den civila sidan. I samband med försvarsbeslutet 2015 återupptogs planeringen, men det har funnits behov av att utforma strategiska inriktningar och ambitionsnivåer för beredskapsplaneringen. Försvars-

beredningens rapport lämnar förslag på åtgärder inom en rad olika områden för att stärka det civila försvaret. Kostnaderna för dessa uppskattas uppgå till ca 4,2 miljarder kronor per år i slutet av försvarsbeslutsperioden.

UTGÅNGSPUNKTER

Försvarsberedningen konstaterar att det globala säkerhetspolitiska läget fortsatt präglas av instabilitet och oförutsägbarhet. Det säkerhetspolitiska och militärstrategiska läget har försämrats i Sveriges närområde

och i Europa. Rysslands aggression mot Ukraina och den olagliga annekteringen av Krim strider mot FN:s våldsförbud och har utmanat den europeiska säkerhetsordningen i grunden. Det ryska agerandet i Georgien 2008, i Ukraina sedan 2014, samt i Syrien sedan 2015, visar en rysk vilja att använda militära medel för att nå politiska mål, i och utanför Europa. Den ryska militära förmågan kommer att fortsätta att öka under de kommande åren och Rysslands relativa militära styrkeövertag i vårt närområde kommer att bestå tills vidare.

Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det kan heller inte uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Vårt land blir oundvikligen påverkat om en säkerhetspolitisk kris eller väpnad konflikt uppstår i vårt närområde. Vid en allvarlig kris kan det ta förhållandevis lång tid innan beslut fattas om internationellt stöd eller att stödet kan påräknas i någon substantiell omfattning. Sverige måste ha förmåga att på egen hand klara svåra störningar och försvara sig. Förmågan att motstå allvarliga störningar i samhällets funktionalitet under tre månader samt krig under en del av denna tid ska vara utgångspunkten för planeringen och grunden för totalförsvarets samlade förmåga. Den enskildes eget ansvarstagande utgör en viktig del av denna förmåga och individen ska ha en beredskap för att klara sin försörjning och omsorg under en vecka utan stöd från det offentliga.

STÄRKT TOTALFÖRSVAR

Vårt samhälle har förändrats sedan Sverige senast hade ett en planering för totalförsvaret. Vi är till exempel betydligt mer beroende av tillgång till el, it och elektronisk kommunikation, transporter, drivmedel och

finansiella tjänster. Förändringar i samhället ger nya förutsättningar för den totalförvarsplanering som nu ska genomföras.

Försvarsberedningens förslag innebär att totalförsvaret ges en förbättrad förmåga och uthållighet att hantera ett väpnat angrepp och krig på svenskt territorium samt situationer med så kallad gråzonsproblematik. Åtgärderna avseende det civila försvaret förstärker den fredstida krisberedskapen. Sammantaget innebär förslagen en samhällsreform som kräver hela samhällets engagemang. Några områden som beredningen belyser i rapporten är: befolkningsskydd, sjukvård och läkemedelsförsörjning, ordning och säkerhet, näringslivets roll i totalförsvaret, energi- och livsmedelsförsörjning, cybersäkerhet, psykologiskt försvar samt organisations- och ledningsstrukturer.

Näringslivet är av central betydelse för totalförsvaret.

Försvarsberedningen anser att ledningsstrukturen inom det civila försvaret på central myndighetsnivå behöver förtydligas. Beredningen föreslår därför att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) får ett förtydligat och utökat mandat för planering, ledning och samordning i det civila försvaret. Beredningen föreslår att de 21 länen bildar ett antal större geografiska civilområden med ca 3–6 län inom varje område. Inom respektive civilområde utses en av landshövdingarna till civilbefälhavare med uppgift att hålla samman beredskapsplaneringen för det civila försvaret. Under höjd bered-

skap och krig ska civilbefälhavaren få mandat att samordna och inrikta försvarsansträngningarna i civilområdet. Försvarsmaktens militärregioner bör så långt det är möjligt anpassas efter civilområdesindelningen. Näringslivet är av central betydelse för totalförsvaret. Offentliga och privata aktörer bör i nära dialog inom ramen för beredskapsplaneringen bedöma behovet av nödvändiga förberedelser. Det måste införas en tydlig reglering av krigsviktiga företag. När det gäller bemanningen i det civila försvaret ska totalförsvarsplikten användas. Personal som ingår i myndigheters, kommuners, landstings och företags krigsorganisationer ska krigsplaceras. De frivilliga försvarsorganisationernas verksamhet är viktig för att utbilda och bemanna det civila försvaret samtidigt som den stärker både totalförsvarets förankring i samhället och försvarsviljan. Efter att de totala behoven av personal identifierats kan även grundutbildning med civilplikt bli aktuellt. Beredningen föreslår även att förmågan att utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret ska stärkas. En ny självständig myndighet föreslås ha till uppgift att granska, utvärdera och följa upp verksamheten både i det militära och civila försvaret. Försvarsberedningens arbete under 2018–2019 inriktas mot konsekvenser och ambitioner för den militära förmågan och till de i anvisningarna formulerade säkerhetspolitiska aspekterna.

Björn von Sydow är ordförande i Försvarsberedningen. Han har tidigare bl a varit riksdagens talman och försvarsminister. Han är ledamot av Kungl Krigsvetenskapsakademien.

Micaela.bodelius@regeringskansliet.se

Finland och Estland 100 år

¶ Frihet är det bästa ting som sökas kan all världen kring”, skrev biskop Thomas i Strängnäs efter Engelbrektskrigen, kring 1440. Rakt på sak propagerar han politisk konstitutionell frihet från den danske unionskungens välde, d v s vad man efter Gustav Vasas ”befrielsekrig” i början av 1520-talet började kalla svensk nationell självständighet.

Friheten har alltid sitt pris. Den kostade för Engelbrekt, liksom för Gustav Vasa. Som idé bar den en enorm sprängkraft under amerikanska frihetskriget och franska revolutionen – Liberté! Samma sak under 1800-talet, när europeiska nationalstater med Italien och Tyskland i spetsen uppstod i eld och blod. Den kostade under 1900-talets massiva antikoloniala uppror i tredje världen, i Afrika liksom i Asien.

Även för hundra år sedan blev den dyr, för Finland och för Estland, som efter blodiga krigsinsatser 1918 respektive 1918-20 lyckades lösgöra sig från Lenins sovjetunion. Båda krigen uppfattades därför som frihetskrig, och så hette de även länge. Men i Finland talar man numera hellre om ”inbördeskriget 1918” och menar att självständigheten visserligen medförde frihet för vissa samhällsklasser men också stora lidanden för den förlorande röda sidan. Klart står att utan de vitas militära insatser under general Mannerheim hade varken Finland eller Estland kunnat uppstå. I stället för Suomi och Eesti skulle vi då, liksom i Karelen och Ingermanland, haft förryskade sovjetiska oblast. Och den gamla hansastaden Tallinn hade då officiellt hetat ”den gamla ryska staden Reval”.

Tack vare sina historiska erfarenheter är såväl finländare som ester införstådda med att alltid stå upp för friheten. Därför har Finlands militära försvar heller aldrig slackat. Under den stora ekonomiska krisen i början av 1990-talet, när Sovjetunionen kapsejsade och Finlands utrikeshandel helt fick läggas om mot väst samtidigt som arbetslösheten rusade, köpte Finland 62 tunga amerikanska

stridsflygplan (Hornet F-18)! På grund av samma hotfulla östgranne gick Estland vid första möjlighet med i Nato och har sedan dess utan prut lagt sina drygt 2 procent av bruttonationalprodukten på försvaret.

Friheten har också en internationell humanistisk sida. International Labor Organisation (ILO) slår nämligen fast att cirka 40 miljoner barnarbetare, arbets- och sexslavar fortfarande plågas på vår jord. Deras ofrihet, liksom traumatiserade krigsflyktingmassor från Mellanöstern kan begränsa våra västerländska friheter endast i den mån de kan ta sig hit. Men det kan de.

Än mer ödesmättad syns en annan global fråga, nämligen klimatförändringarna och följande våldsamma massmigrationer undan torka, utfiskning, hunger, vattenbrist och översvämningar. Vi kommer att få se vattenkravaller i Sydafrika och strid om vatten på Golanhöjderna. Även Nordkoreas och den nya USA-administrationens okontrollerade muskelspel om kärnvapen och interkontinentala missiler hotar våra friheter. Men varken slaveriet, klimatförsämringen eller kärnvapenproblemen kan väl avskaffas med militära medel?

Däremot har staters politiska frihet en given militär komponent, d v s som skydd och värn för det demokratiska självbestämmandet. Samtidigt upplever vi hur maffiagäng i våra förorter genom ökande skottlossning alltmer ifrågasätter våra medborgerliga friheter. Men även de måste försvaras och återställas, med alla tänkbara politiska, sociala och polisiära medel.

Att friheten alltid är värd att satsa på visste redan biskop Thomas för snart 600 år sedan. Alternativet för Sverige av i dag är helt otänkbart, såväl i storpolitiken som i förorterna.

Hain Rebas, emeriterad historieprofessor. Född i Estland, utbildad i Sverige, docent i Göteborg, professor i Kiel, Toronto och Tartu. Aktiv i estnisk politik 1989-93. Estlands försvarsminister 1992/93. Svensk och sedermera estnisk reservmajor.

Hain.rebas@gmail.com

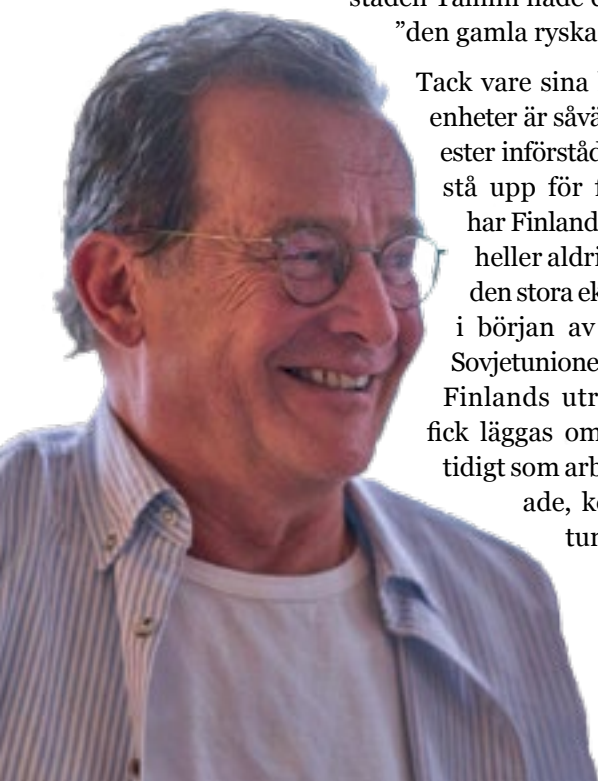

Foto: Privat.

KALLELSE TILL ÅRSSTÄMMA

Allmänna försvarsföreningens
årsstämma äger rum den
15 maj 2018 kl 16.00 på
Försvarshögskolan Stockholm.

Stämmohandlingar kommer att
läggas ut på vår hemsida
(www.aff.a.se).

Stämman inleds med anförande av
Tommy Åkesson, huvudsekreterare i
Försvarsberedningen.

Välkommen önskar styrelsen!

BLI MEDLEM!

För 200 kronor/år får du fyra nummer av
Vårt Försvar och kallelser till föreningens aktiviteter
(t o m 25 år är medlemsavgiften 100:-)

Inbetalning sker till plusgiro 12711-8
alt bankgiro 482-8885

Ange:

Namn

Adress

Telefon

E-postadress

Ålder

**Mer information finns
på föreningens hemsida**

www.aff.a.se

allmänna försvarsföreningen, aff, är en ideell förening
som har genomfört verksamhet och publicerat denna tidskrift
sedan 1890!

aff är fristående från myndigheter och politiska partier och
föreningens ändamål är att aktivt delta i den säkerhets-
och försvarspolitiska debatten genom föredrag, diskussioner
och seminarier i syfte att främja Sveriges förmåga att möta
såväl militära som andra former av samhällshot.

SUCCESS

IN ANY SITUATION

Using superior penetration technology, Nammo's armor piercing 5.56 mm and 7.62 mm ammunition is highly effective against hard and soft targets, and can be used in any automatically reloaded weapon. It allows forces to combat a wide range of threats whatever the weather conditions, target type or weapon choice - without compromising on penetration.

SECURING THE FUTURE